

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2019

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

Ludia pre lesy, lesy pre ľudí

Tak ako švárna dievčina s červenými líčkami

Tak ako švárna dievčina s červenými líčkami,
je naša stará horáreň, čo stojí pod horami.
Kde sa slnko nemračí, nemračí,
tam veselo žijú si zelenáci,
spev a radosť ozýva sa po horách dolinami.

Celý deň po hore blúdila a službu si konajú.
Zelená krv v žilách prúdi, radi sa zabávajú.
V krémičke sa schádzajú, schádzajú,
na starosti pri vínku zabúdajú,
flintu, fajku, ferblu, fľašku, frajerky ovládajú.

Veselo sa dievča tváři, srdce jej bije zvolna,
keď sa pred ňou v dialke zjaví lesnícka uniforma.
Srdce sa jej otvára, otvára,
šťastná sa cíti v náručí horára,
lež, tá láska nie je stála, čo kvitne pod horami.

4. Príhovor generálneho riaditeľa

Generálny riaditeľ štátneho podniku LESY SR Marian Staník vo svojom v poradí treťom novoročnom príhovore okrem prianí do nového roka upozornil aj na viaceré udalosti, ktoré nás sprevádzali v roku 2018 a tiež tie, ktoré môžeme očakávať v tomto roku.

5. Čo čaká LESY SR v roku 2019?

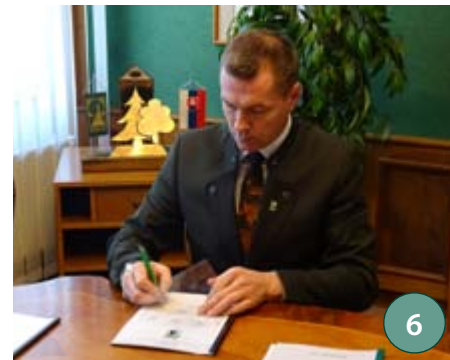
Odborní riaditelia v skratke predstavili najdôležitejšie úlohy, ktoré si naplánovali na rok 2019.

6. Čo priniesla nová kolektívna zmluva

Podpísaná vyššia kolektívna zmluva okrem mzdového nárastu v 4., 5. a 6. tarifnej triede priniesla aj dohodnuté mzdové zvýhodnenia za prácu v sobotu a nedeľu.

6. Aktuálne k organizačnej dokumentácii

V roku 2019 nás čaká aktualizácia ôsmich smerníc, dvadsiatich mopiek a sedemnástich usmernení.

6

9

6. Šípky robia radosť

Zbierať šípky s LESMI SR sa naozaj oplatí. Presvedčil sa o tom aj najúspešnejší zberač z Liptovskej Lužnej.

7. Výstavba lesných ciest Odštepňým závodom lesnej techniky

Odštepňý závod lesnej techniky v roku 2018 zrealizoval novostavbu Lesnej cesty Koreňová a novostavbu Lesnej cesty Krivá – Východ.

8. LESY SR a podkôrníková kalamita v roku 2018

Od roku 2014 počet odchytených jedincov lykožrúta smrekového štátnym podnikom LESY SR narastá. Prírastok kalamity k 30.11.2018 dosiahol objem až 2.316.696 m³.

9. Stratená ozdoba

Čo chvíľu nastane obdobie, kedy jelene začnú zhadzovať parožie. Okrem zákona o poľovníctve zber zhodov parožia upravuje tiež vnútropodnikový poľovnícky poriadok Sm LV 008.

9. Srnec lesný

Zaujímavé informácie o srnčej zveri sa môžu dozvedieť návštevníci Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene v rámci výstavy Srnec lesný od 17.1. do 31.3.2019.

10. LNCH Bolešov-Krivoklát v novom šate

Po jedenástich rokoch sa dočkal svojej rekonštrukcie lesnícky náučný chodník, ktorý sa nachádza na území v práve OZ Považská Bystrica. Prechádza prostredím s veľkým množstvom prírodných zaujímavostí a v rámci 21 zastávok prináša množstvo informácií o lese a lesníctve.

11. Herná krajina Pecka

Územie Krkonôš obohatil súbor drevených modelov zvierat v nadživotnej veľkosti, lanových chodníkov, preliezačiek a inštalácií na pomedzí sochárstva a architektúry.

12. Rybné hospodárstvo na OZ Smolenice

Stredisko chovu rýb Parina ležiace v doline potoka Parná má dnes už 15 chovných a jeden sedimentačný rybník.

12

14

14. Lesníctvo v Českej republike

Kalamity dlhodobo negatívne ovplyvňujú stav lesov Českej republiky. Predbežne sa odhaduje, že v roku 2019 spracujú českí lesníci 30 mil. m³ kalamitého dreva.

15. Komplex Technickej univerzity vo Zvolene Poľovnícky kaštieľ Palárikovo

Sú ďalšie zo série odhalených významných lesníckych miest, na ktorých existenciu a miesto v histórii slovenského lesníctva upozorňuje štátny podnik LESY SR prostredníctvom Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene.

17. K 25. výročiu Slovenského výboru MAB

Koordinátna rada Biosférickej rezervácie Poľana spolu s ďalšími organizáciami si pripomenuli 25 rokov vzniku Slovenského výboru MAB (Man and the Biosphere, Človek a biosféra).

17. Pripomenuli sme si 178. výročie smrti J. D. Matejovie

Zaslúžil sa o plánovité zalesňovanie odlesnených plôch, presadzoval používanie píly v ťažbe a nezabúdaj ani na sociálny status lesného robotníka.

Redakčná rada

Ing. Jozef Bystriansky
Mgr. Pavel Machava
Ing. Jozef Herud
Ing. Robert Kiš
Ing. František Fodor
Ing. Július Burkovský

Šéfredaktor:

Mgr. Anna Sliacka, PhD. (as)

Redaktori:

Ing. Radko Srnka
Ing. Milota Nádvorníková (mn)

Stáli prispievatelia:

Mgr. Lucia Čekovská
Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Grafická úprava:

Xepap, spol. s r. o.
www.xepap.sk

Foto na obálke:

Filip Baláz, OZ Kriváň

Adresa redakcie:

LESY SR, š. p.
generálne riaditeľstvo
Námestie SNP 8
Banská Bystrica
975 66
anna.sliacka@lesy.sk
+421 918 444 218

V uplynulom roku bol náš podnik opäť pod tlakom verejnosti a médií. Je to spôsobené najmä tým, že verejnosť čoraz viac vníma les ako miesto oddychu a relaxu. Majú problém akceptovať aj jeho hospodársku funkciu. Vyčítajú nám, že v lese ťažíme zdravé stromy (keď sa nad tým zamyslíme, je to veru divná argumentácia, veď kto by chcel nábytok či dvere zo spráchniveného dreva?), zavádzame tam turistom a cyklistom. Nebudeme sa púšťať do polemiky, či bolo skôr vajce alebo sliepka (keď to preniesieme do lesa, či na ceste v lese boli skôr lesníci alebo cyklisti).

Dnešný moderný spôsob života je veru čudný. Niekedy nás naše mamy museli večer zaháňať domov, dnes my musíme naše deti vyháňať von do prírody. Preto sa vlastne nie je čo čudovať, že ľudí (najmä v okolí nášho hlavného mesta) šokuje, že v lese je okrem nich aj lesník, a niekedy dokonca aj traktor. Viem, ťažko sa ubrániť úsmevu, ale toto sa naozaj deje.

Zásadná otázka je – čo s tým? Asi najrozumnejšie bude aj ďalej zodpovedne robiť svoju robotu, každý z nás na svojom mieste. A viac sa rozprávať s tými, ktorí o les majú úprimný záujem. Z roka na rok narastá počet ľudí i firiem, ktorí chcú pomôcť so sadením stromčekov (či už vlastnou prácou alebo peniazmi). Evidujeme tiež silný záujem verejnosti o lesnú pedagogiku. Pevne veríme, že energia, ktorú vkladáme do práce s verejnosťou a deťmi, sa nám vráti. Teda ak stále platí zákon zachovania energie.

Krásny rok 2019

Lesu zdar!

Pavel Machava
vedúci odboru komunikácie

18. Použitie Rainingerovej štruktúrálnej výchovy v dubových porastoch

Rainingerova štruktúrálna prebierka, metóda vyvinutá a úspešne uplatnená v ihličnatých porastoch (hlavne smreka), by mohla byť nápomocná pri riešení problematiky znižujúceho sa zastúpenia duba na Slovensku.

19. Lesníkov rok

Súbor rezbárskych výtvarných diel s námetom lesa a lesníctva pod názvom „LESNÍKOV ROK“ zdobí od konca roka 2018 ústredie OZ Trenčín.

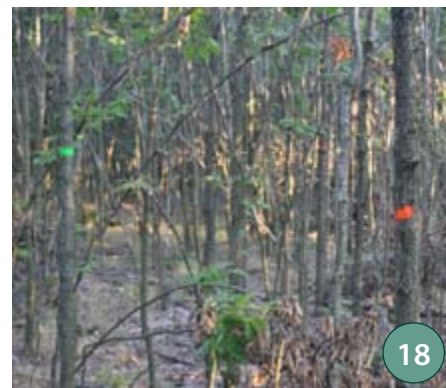
19. Skrytá história

Rekonštrukcie prinášajú so sebou aj nečakané situácie. Nezaobišla sa bez nich ani rekonštrukcia veľkej zasadačky v budove generálneho riaditeľstva.

20. Výročia narodenia známych lesníkov

Pripomínáme si storočnicu významného lesníka Ing. Milana Hirša.

Už 150 rokov uplynulo od narodenia Ing. Karola Bunda, lesníckeho publicistu a odborníka.

21. Štátne lesy TANAPu oslávili 70 rokov Tatranského národného parku

Lesný závod Vysoké Tatry zohrával dominantnú funkciu pri spravovaní územia Tatranského národného parku v jeho začiatkoch.

22. Storočnicový rok

Rok 1918 bol rokom vzniku prvej Československej republiky, čo bolo podnetom pre vznik nových podnikov, organizácií, vysokých škôl, ustanovizní a ďalších medzníkov v histórii lesníctva, ktorých storočnicu si pripomínáme.

24. Hrad Teplica

Zrúcanina hradu Teplica, ktorého hlavnou úlohou bolo kontrolovať jednu z prístupových ciest do Banskej Štiavnice, je ďalším pozostatkom hradov nachádzajúcich sa na pozemkoch v správe nášho podniku.

25. Živili ich kanadské lesy

Prišli do nehostinnej krajiny a hoci neboli lesníci, museli vyklčovať pridelenú zalesnenú pôdu, postaviť obydľia, vykopať studne, pristavať hospodárske budovy. Tak sa Slovákom podarilo založiť Bladlo v kanadskej provincii Quebec.

25. Posledná sved' starého horára

Je prvou predstavenou knihou novej rubriky a ako súbor poviedok s poľovníckou tematikou si iste našla miesto v nejednej horárovej knižnici.

26. Tajnička • Zasmejte sa • Receptár

27. Kalendárium • Erby s nádychom lesa • Jubilea

28. Drevo mnohých tvárí

Vzájomná prepojenosť jednotlivých tvorov a zodpovednosť človeka voči všetkému živému na planéte Zem. No nielen to nájdete v drevených mandalách Paula Balíkera.

Príhovor generálneho riaditeľa

Milé kolegyně, kolegovia, ani sme sa nenazdali a ďalší rok je za nami. Je mi ctou, že Vám môžem z pozície generálneho riaditeľa zaželať veľa zdravia, pracovných ale aj súkromných úspechov, veľa elánu a hlavne správne rozhodnutia počas roka 2019.

Štátny podnik LESY Slovenskej republiky bol zriadený 1.9.1999 za účelom správy a trvalo-udržateľného obhospodarovania lesného majetku štátu a ostatného majetku, ktorý slúžil a aj v súčasnosti slúži lesnému hospodárstvu. Tento rok si pripomenieme už jeho dvadsiate výročie. Okrem pripomenutia najvýznamnejších mílnikov našej histórie oceníme a pripomenieme si tých, ktorým vďačíme za jeho vznik a tých, ktorí sa pričínili o rozvoj lesníctva v rámci našej organizácie.

V predchádzajúcom roku sa úspešné hospodárenie podniku podarilo dosiahnuť dôslednou kontrolou nákladových položiek a dôrazom na zabezpečenie väčšej transparentnosti v oblasti predaja drevnej hmoty. Dôležité je uviesť skutočnosť, že kladný hospodársky výsledok nebol dosiahnutý na úkor pestovania a starostlivosti o les, ale predovšetkým bol dosiahnutý vhodným manažérskym a ekonomickým riadením.

Od roku 2004 sa slovenské lesy nevnímajú porasty v našej správe nepretržite vyvíjali v znamení veterných i podkôrníkových kalamít. Niektoré odštepne závody ešte aj v minulom roku pocítili, ako silou dokáže udrieť tento len pár milimetrov merajúci chrobák. Zasiadnuté lesné porasty budú ešte najbliž-

šie desaťročia vykazovať svedectvo o sile pôsobenia prírodných živlov. Dôsledky ich pôsobenia však na mnohých miestach dokázalo zmierniť včasné spracovanie kalamity, odborné lesnícke zásahy a poctivá „mravenčičia“ práca tých, ktorí na neplánovane odlesnených plochách zakladali nové porasty. V predchádzajúcom roku však veterná kalamita postihla lesné porasty vo viacerých európskych krajinách. Predpokladá sa, že prebytok ihličnatého kalamitného dreva na európskom trhu sa v tomto roku prejaví aj u nás, na Slovensku.

Čaká nás teda rok, ktorý overí naše možnosti a schopnosti, ktoré keď správne využije-

me a uplatníme v praxi, dokážeme dlhodobou a udržateľne hospodáriť v lese. Samozrejme až v priebehu prvých mesiacov roku 2019 sa ukáže, ako sa nám bude dariť a či budeme schopní udržať štátny podnik LESY Slovenskej republiky v takej podobe ako je dnes.

Jedným dychom musím však povedať aj to, že nielen čísla, výsledky hospodárenia sú dôležité, ale aj to, ako sa nás vnímajú ostatné subjekty, občania alebo obchodní partneri a v neposlednom rade ako vyzerajú lesy v našej správe, aký je ich stav a čo pre lesy robíme.

Predchádzajúci rok sa niesol aj v znamení podrobnej kontroly Najvyššieho kontrolného úradu, viacerých anonymných udaní, pocítili sme viaceré tlaky zo strany obchodných partnerov i z vlastných radov. Tlak zo strany verejnosti vyústil až do verejného zhromaždenia predstaviteľov rôznych lesníckych inštitúcií a priateľov lesa a lesníctva pod názvom Zelená kvapka krvi vo Zvolene.

Chcem sa z tohto miesta poďakovať Vám všetkým, ktorí popri hlavnej pracovnej činnosti vyvíjate aktivity, ktorými nepretržite prezentujete význam a dôležitosť odbornej práce lesníkov, odborného trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a robíte dobré meno štátnemu podniku LESY Slovenskej republiky i celému lesníckemu stavu.

LESU ZDAR!

Čo môžeme očakávať v roku 2019?

To sú otázky, ktorých odpovede iste zaujímajú každého zamestnanca nášho podniku. Odpovede sme hľadali u odborných riaditeľov. V tomto čísle Vám prinášame prvú časť vízií a toho, čo náš podnik čaká v ekonomickej a rozvojovo-investičnej oblasti v roku 2019.

Dana Kráľová

poverená riadením ekonomického úseku (GR)

Každý dobrý hospodár kvantifikuje svoje očakávania na nasledujúci rok

už v predstihu, aby bol pripravený na riešenie situácií, ktoré sa dajú predpokladať. Samozrejme, že lesníci pracujú v prírode a s prírodou, a preto môžu nastať aj nepredvídané udalosti ovplyvnené hlavne prírodnými živlami.

Podnik LESY SR vypracoval v novembri 2018 návrh hospodárskeho zámeru na rok 2019, z ktorého vyplýva, že rok 2019 bude zložitejší a ťažší ako predchádzajúce roky.

V medziročnom porovnaní dochádza k výraznému poklesu zisku v nadväznosti na nárast cien dodávateľských prác ťažbovej a pestovnej činnosti, mzdový nárast u zamestnancov, pri súčasnom poklese cien sortimentov ihličnatého dreva, vzhľadom na obrovský pretlak kalamitného dreva v celej Európe. Z uvedených dôvodov je návrh hospodárskeho zámeru na rok 2019 vypracovaný len s minimálnym ziskom.

Je dôležité, aby sme si uvedomili, že každý z nás môže prispieť k zlepšeniu očakávaného hospodárskeho výsledku podniku, návrhom a realizáciou racionalizačných opatrení. Lesník pri výkone svojich denných prevádzkových úloh a manažér správnymi rozhodnutiami.

Miroslav Skladaný
Rozvojovo-investičný riaditeľ

V rámci investičného rozvoja plánujeme v roku 2019 preinvestovať viac ako 25 mil. € bez

DPH. Všetky schválené investičné akcie sú zamerané na zefektívnenie procesov súvisiacich so zabezpečovaním všetkých výrobných úloh štátneho podniku.

Na úseku strojníckych investícií sa vo väčšom meradle pristúpi ku obnove kolesových nakladačov, odvozných súprav a terénnych automobilov. Mimo týchto dlhodobých plánovaných investícií už od začiatku roku operatívne riešime problém v súvislosti s rozhodnutím Inšpektorátu práce, ktorým nariadil výrobcovi stiahnuť z trhu hydraulické ruky. Dôsledkom tohto rozhodnutia bolo odstavenie viac ako štyridsiati áut v odvoze dreva. Vzhľadom na neukončené procesy verejného obstarávania tejto čin-

nosti formou externých dodávateľov už načasovanie takéhoto rozhodnutia nemohlo byť horšie. Riešenie tohto problému bude spočívať v nákupe nových hydraulických rúk, čo sa s určitou pravdepodobnosťou pretaví do navýšenia schváleného plánu strojníckych investícií.

Zo schváleného plánu stavebných investícií pre rok 2019 môžeme medzi strategické investície zaradiť novostavbu LC Vrstevnícová (OZ Prievidza) v dĺžke cca 15 km, ďalej rekonštrukciu expedičného skladu Čierny Balog a ES Červená Skala (OZ Beňuš).

Problematické bude ukončenie akcie AB OZ Košice – rekonštrukcia fasády, nakoľko z dôvodu neplnenia záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy o dielo na strane zhotoviteľa sme museli pristúpiť k odstúpeniu od zmluvy. V tomto období nás čaká aj vyvodenie sankčných dôsledkov tohto kroku, kvantifikácia prác vykonaných v požadovanej kvalite a príprava podkladov pre výber nového zhotoviteľa.

Podľa indikatívneho harmonogramu výziev zverejnených na webovej stránke Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR má byť rok 2019 v oblasti eurofondov rokom lesníckych opatrení. V prípade výzvy a oprávnenosti štátneho podniku LESY SR v jednotlivých podopatreniach bude snaha o maximalizáciu získania externých finančných prostriedkov hlavne na realizáciu obranných a ozdravných opatrení proti podkôrnemu hmyzu v ohrozených

oblastiach. Všetko bude závisieť od termínu a podmienok výzvy, ale celá lesnícka odborná verejnosť si uvedomuje, aké dôležité je pomôcť obhospodarovateľom lesov v tomto nerovnom boji s kalamitou.

Pre každodennú lesnícku prevádzku sú veľmi dôležité aj cezhraničné projekty poskytujúce externé finančné zdroje nad rámec klasického hospodárenia v lesoch tak, ako sa realizuje na území štyroch lesných správ na OZ Levice. V súčasnej dobe veríme, že dôjde ku schváleniu podobných projektov na OZ Trenčín a OZ Žilina. V prihraničnom území OZ Trenčín sa podporuje i posilňuje biodiverzita viacerými aktivitami cez obnovu zariadení slúžiacich prikrmovaniu lesnej zveri, buduje sa turistická infraštruktúra a revitalizujú sa horské lúky. Podobný projekt zameraný na revitalizáciu horských lúk bude spustený v rámci Karpát na území OZ Liptovský Hrádok a OZ Prešov.

Okrem toho bude prebiehať implementácia viacerých cezhraničných projektov venovaná verejnoprospešným aktivitám – obnove včelárskej tradície v lesníctve v Topoľčiankach, zvyšovaniu povedomia o environmentálnej problematike aj prostredníctvom budovanej Lesnej školy OZ Levice, Lesoučebne na OZ Žilina, budovaní cyklotrás na Veľkú Javorinu a ďalších.

Projektov a zámerov je veľa. Všetko s cieľom zabezpečiť poslanie príkladného obhospodarovania a rozvoja zvereného štátneho majetku pre budúce generácie.

Kolektívna zmluva vyššieho stupňa

Dňa 18.12.2018 bola podpísaná Kolektívna zmluva vyššieho stupňa pre odvetvie lesného hospodárstva Slovenskej republiky na rok 2019 uzavretá medzi Odborovým zväzom DREVO, LESY, VODA a Združením zamestnávateľov lesného hospodárstva na Slovensku. Táto zmluva udáva základný rámec pre kolektívne vyjednávania o podnikových kolektívnych zmluvách. Medzi najviac sledované oblasti patrí mzdový nárast. V robotníckych profesiách sa platové tarify začínajú od minimálnej mzdy s postupným nárastom po 3. tarifnú triedu. V 4. a 5. tarifnej triede bol dohodnutý mzdový nárast vo výške 3 % a v 6. tarifnej triede vo výške 5 %. V kategórii technicko-hospodárskych zamestnancov sa platové tarify začínajú od minimálnej mzdy s postupným nárastom po 7. tarifnú triedu. V 8. až 11. tarifnej triede bol dohodnutý mzdový nárast vo výške 3 %. Zároveň boli dohodnuté mzdové zvýhodnenia za prácu v sobotu a nedeľu v jednotnej výške 3,00 € za každú hodinu práce. Aj napriek očakávanému nepriaznivému vývoju ekonomických parametrov v lesnom hospodárstve ostali zachované benefity zamestnancov ako napríklad umožnené stravovanie (stravné) počas dovolenky alebo prekážky na strane zamestnanca s náhradou mzdy nad rámec zákonníka práce.

Zdenko Kováč, odbor HÚL a certifikácie

Aktuálne k organizačnej dokumentácii

I stretol sa rok s rokom ako sa zvykne vrátiť v tomto čase. Ja by som si však chcel, pri tejto príležitosti zaspomínať na inú, nemenej zaujímavú udalosť. A teda stretlo sa desaťročie s desaťročím. Je to desať rokov od vtedy, ako sme na Nový rok 2009 zaviedli €uro. Nie nebudem Vás zaťažovať dlhým radom ekonomických, spoločenských a osobných výhod či nevýhod, čo nám €uro prinieslo a čo odnieslo.

Chcel som si len zaspomínať, ako sa pred tými desiatimi rokmi štátny podnik LESY SR pripravoval na prechod od našej starej známej slovenskej koruny na svetovú menu €uro, a to z pohľadu mojej funkcie organizácie a riadenia, konkrétne správcu organizačnej dokumentácie. Pamätníci si možno spomenú na 1,3 metra (akýto známy údaj v lesníctve) vysokú kopy smerníc, doplnkov a usmernení, ktorú som mal pripravenú na rozposlanie na naše odštepne závody. Áno, vtedy sa ešte smernice rozposielali na všetky OZ fyzicky. Tam sa tieto výtlačky archivovali kus po kuse a ich kópie sa ďalej rozposielali konečným užívateľom.

Ako vieme, dnešná prax je iná. Myslím si, že aj jednoduchšia a progresívnejšia. Odбудli nám nespratané skrine plné „zaprášených“ výtlačkov, lebo dnes si už vystačíme s elektronickými oznámeniami a kópiami umiestnenými na CERODE. A ako sa na to dívate vy? Čo si o tom myslíte? Bol krok správny smerom?

Za uplynulý rok sme v rámci štátneho podniku LESY SR zaktualizovali Organizačný poriadok, jedenásť smerníc, šesť mopiiek, jeden doplnok, vydali štrnásť usmernení, desať rozhodnutí a šesť príkazných listov. Bol doplnený Grafický manuál a ďalšie prílohy v smerniciach a mopkách.

Medzi najväčšie zmeny uskutočnené počas roka patrí vydanie nového OP G 001 – Organizačný poriadok. Ďalej sme po od-

súhlasení odborovou organizáciou OZ DLV vydali Sm O 002 – Pracovný poriadok. Tieto zmeny súviseli s organizačnými zmenami uskutočnenými na ústredí OZ ako aj na samotnom GR, a tiež na základe potrieb praxe. Záverom roku sme aktualizovali túto organizačnú dokumentáciu: Mop G 003 (3) – Vnútny predpis na oboznamovanie zamestnancov o BOZP, Sm G 005 (3) – Zaisťovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na stavenisku, Mop O 001 (3) – Spôsob výpočtu výšky nájomného za nájom zo zákona – lesné pozemky, Sm E 010 (4) – Používanie bankových platobných kariet zamestnancami LESY SR š.p.

V novom roku 2019 nás čaká aktualizácia ôsmich smerníc, dvadsiatich mopiiek a sedemdesiatich usmernení.

Pavel Gertli
odbor riadenia ľudských zdrojov

Keď šípky robia radosť

Najlepším jednotlivcom druhého ročníku projektu Zberu šípok spoločne s LESMI SR sa stal Peter T. zo 7.A ZŠ s MŠ z Liptovskej Lúžnej, ktorý do víťaznej triedy priniesol 83 kg šípkových plodov.

To, že svoj voľný čas využil na zber šípkových plodov v malebnom prostredí Liptova, sa naozaj oplatilo. Každý komu sa dostal do uší chýr o tom koľko šípkových plodov Peťo vyzbieral, len neveriacky krútil hlavou. Veď posúďte sami... V prvom ročníku priniesol 63 kg a v druhom 83 kg to je spolu neuveriteľných 146 kg šípkových plodov. Vedenie podniku sa z tohto dôvodu rozhodlo mimo plánovaných vecných cien

udeľovaných výhercom udeliť mimoriadny predvianočný darček. Výhercovi bol dňa 20.12.2018 odovzdaný pod vianočným stromčekom na pôde školy krásny nový horský bicykel.

„Peťo, prajeme Ti veľa šťastných kilometrov,“ a tým ostatným len odkazujeme: „Šípky robia radosť a byť usilovným sa naozaj oplatí.“

Tešíme sa na stretnutie s Vami v treťom ročníku projektu! ☺

-mn-

Výstavba lesných ciest Odštepným závodom lesnej techniky Banská Bystrica

Uplynul ďalší kalendárny rok, príroda sa zabalila do bielej periny, nastúpili mrazy a tým pádom utíchol ruch na našich stavebných investíciách. Nastal čas ročnej uzávierky, bilancovania a plánovania nových stavebných investícií. Preto by sme Vás radi oboznámili s dvoma výnimočnými stavbami, ktoré boli v roku 2018 zrealizované.

Postavenie stavby je zdĺhavý a náročný proces, kde samotnej výstavbe predchádza inžinierska príprava, ktorá začína potrebou lesníckej prevádzky. Preto na úplnom začiatku musí byť myšlienka, že „túto“ lesnú cestu potrebujeme pri plnení plánovaných hospodárskych úloh. Nasleduje proces odôvodňovania správnosti myšlienky a jej zapracovanie do plánov stavebných investícií štátneho podniku. Po schválení nasleduje výber vhodného projektanta a príprava projektovej dokumentácie. S vypracovanou a pekne zviazanou projektovou dokumentáciou sa referenti technickej prípravy rozbehnú po úradoch so žiadosťou o stavebné povolenie. A tu nastane úradný proces s množstvom vysvetľovania, odvolávaní a presvedčania. Po niekoľkonásobných a niekoľkoročných odvolaniach sa najvyšší orgán rozhodol povoliť aj výstavbu dvoch lesných ciest na území Národného parku Nízke Tatry v pôsobnosti Odštepného závodu Liptovský Hrádok. Ako to už býva, väčšina vetrovej kalamity, ktorú mali lesné cesty sprístupniť bola v čase vydania stavebného povolenia už spracovaná. Vzhľadom na skutočnosť, že lesné cesty neslúžia iba na odvoz drevnej hmoty, ale slúžia ako dopravné tepny pre zabezpečovanie všetkých výrobných úloh na časovo neohraničené obdobie sa vedenie štátneho podniku LESY SR rozhodlo obe akcie zrealizovať.

Na základe stavebného povolenia a obmedzení z dôvodu ochrany prírody bolo možné stavebné práce realizovať iba v období od 15. 7. do 31.12., čo v týchto podmienkach predstavuje reálne štyri až päť mesiacov. Celková výstavba trvala napokon osem mesiacov v priebehu dvoch rokov. Keďže lesné cesty boli projektované s prašným povrchom vozovky (krytom z kameniva), tak

v celkovej dĺžke 5,50 km so šírkou vozovky 4,0 m. Realizované lesné cesty sa nachádzajú v geologicky tvrdých podmienkach. Napríklad na lesnej ceste Koreňová boli práce na odkopávke horniny v triede 6. a 7. hydraulickým kladivom pásového rýpadla vykonané v objeme cca. 20.000 m³. Takéto horninové zloženie je zárukou kvalitného podložja, takže pri realizácii vozovky na mnohých miestach neboli potrebné dodatočné silné konštrukčné vrstvy vozovky. Na lesnej ceste Koreňová bolo potrebné osadiť priečne odvodňovacie priepusty v počte 37 ks s priemerom 600-1000 mm s vytvorením vtokového a výtokového čela a spevnením vtokov a výtokov je častí priepustu kameňom. Taktiež bolo zrealizovaných 11 výhybní a odvozných miest. Na lesnej ceste Krivá – Východ bolo zrealizovaných 34 ks priepustov s priemerom 600-800 mm a jeden priepust typ Hel – Cor. Jedná sa o flexibilný oceľový rúrový priepust, ktorý je možné zatažiť zeminou, kde vznikne „klenbový efekt“. Aj na tejto lesnej ceste bolo vytvorených 12 výhybní a sedem odvozných miest. Celkové náklady na samotnú realizáciu dosiahli na Lesnej ceste Koreňová, novostavba 2,112 mil. € a Lesná cesta Krivá – Východ, novostavba 1,713 mil. €.

Touto cestou sa chceme poďakovať za dobre odvedenú prácu zamestnancom Odštepného závodu lesnej techniky Banská Bystrica, ktorí pri realizácii nasadili všetky svoje sily a kapacity a termín realizácie stavby splnili aj napriek viacerým komplikáciám.

Martin Lazorič
odbor investícií

bola ich realizácia zadaná vlastným výrobným kapacitám sústredeným na Odštepnom závode lesnej techniky Banská Bystrica.

Stavby sú to aj na pomery špecializovaných externých dodávateľov veľmi náročné. Pri Lesnej ceste Koreňová nachádzajúcej sa na území Lesnej správy Liptovská Teplička jedná o novostavbu v celkovej dĺžke 11,06 km so šírkou vozovky 4,0 m a navrhovanou rýchlosťou 30 km/h. Druhá stavba bola realizovaná na území Lesnej správy Maľužiná s názvom Lesná cesta Krivá – Východ

LESY SR a podkôrníková kalamita v roku 2018

Hoci by sa mohlo zdať, že sme lykožrútovej kalamite dostali pod kontrolu, odchyty z roku 2018 a ich porovnanie s predchádzajúcim obdobím tvrdia opak. Pribeh počasia v roku 2018 oproti minulému roku bol úplne iný a výrazne rýchlo po dlhej zime prišli vysoké letné teploty. Ešte 1. mája boli v horských dolinách a na lesných cestách vrstvy snehu, ktoré znemožnili včasnú inštaláciu lapačov v horských oblastiach. Máj sa už ale vyznačoval extrémnymi odchytmami. Podľa stránky intersucho.sk a shmu.sk aprílové a májové teploty dosahovali historické maximá. V prospech šírenia sa podkôrneho hmyzu sa podpísal aj úhrn zrážok, ktorý bol do konca mája hlboko pod priemerom a prebytok sa začal ukazovať až v priebehu leta.

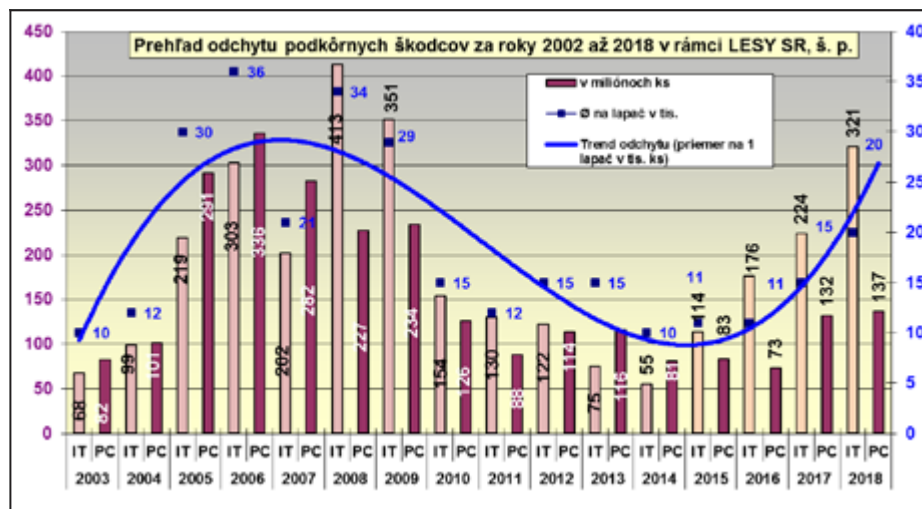
Štátny podnik LESY Slovenskej republiky v boji proti podkôrnemu hmyzu v roku 2018 nasadil 44.440 odchytočných zariadení.

Evidencia odchytočiek – lapače

V roku 2018 sme inštalovali 23.019 ks lapačov na odchyt podkôrneho hmyzu. Tento počet sa prejavil aj v celkovej počte odchytených jedincov lykožrúta smrekového, ktorý medziročne vzrástol o takmer sto miliónov kusov. V roku 2018 sme evidovali 18 závodov so silnými priemernými odchytmami, čo je rovnako ako minulého roku.

Evidencia odchytočiek – lapáky

V rámci odchytočných zariadení inštalovaných v smrekových porastoch v správe nášho podniku tvorili lapáky 48 %. V roku 2018 bolo v teréne umiestnených celkovo 21.421 lapákov. Vzhľadom k stupňom napadnutia lapákov sa ukázalo, že podiel silne napadnutých lapákov medziročne vzrástol z 26 %

na 36%, stredne napadnutých lapákov sa znížil z 37% na 33% a znížil sa aj podiel slabšie napadnutých lapákov z 18% na 17%. 14% bolo otrávených lapákov.

Aktuálny stav kalamity

Počiatkový stav kalamity k 1.1.2018 bol 552.808 m³. Prírastok kalamity k 31.12.2018 bol v objeme 2.404.481 m³, čo je takmer o 281.443 m³ viac, ako za rok 2017. Za 12 mesiacov roka 2018 sa spracovalo 2.433.932 m³. Vzhľadom na to ostáva k 31.12.2018 spracovať 523.392 m³ kalamitnej hmoty.

Ivan Špilda,
odbor usmerňovania lesníckych činností

Stratená ozdoba

S blížiacim sa zimným obdobím prichádza aj povinnosť užívateľov poľovních revírov postarať sa o poľovnú zver, ktorá sa nachádza v poľovnom revíri. Toto obdobie, ktoré je každoročne stanovené okresným úradom v územnej pôsobnosti príslušných poľovních revírov sa nazýva časom núdze. So zvyšujúcou sa snehovou pokrývkou sa výrazne limituje aj potravinová ponuka pre poľovnú zver, a tak sa táto častokrát stáva obeťou našich hlavných druhov predátorov, predovšetkým vlka dravého, rysa ostrovida, medveda hnedého a lišky hrdzavej.

Posledným zimným mesiacom je mesiac február a práve v tomto období, keď sa v horách ešte nachádza vysoká snehová pokrývka, začína obdobie zhadzovania jelenej parohov. Zber zhodov parožia je plnohodnotná a zmysluplná súčasť poľovného hospodárenia poskytujúca veľmi jasný obraz o kvalite genofondu jelenej zveri, ktorá sa nachádza v poľovnom revíri. Dôkazom toho sú chovateľské prehliadky trofejí spojené s prehliadkou zhodov parožia, ktoré sa každoročne konajú v niektorých poľovních revíroch v užívaní štátneho podniku LESY Slovenskej republiky.

Na zber zhodov parožia vydáva užívateľ poľovného revíru povolenie, bez ktorého nie je možné zhody zbierať a privlastňovať si. V opačnom prípade dochádza k porušeniu všeobecne platných právnych predpisov na úseku poľovníctva. Zber zhodov parožia je veľmi lákavý aj pre nepoľovnícku verejnosť, čo má v mnohých prípadoch negatívne dopady na zdravotný stav a kondíciu raticovej zveri. Jelene, ale aj iná lesná zver sú pod vplyvom „zhodárskeho tlaku“ rozptýlené na veľkej ploche a pre poľovníckych hospodárov je veľmi náročné vyhodnotiť kvalitu jelenej populácie na základe teraz už čoraz „cennejšieho“ lesného

artiklu, ktorý sa stáva predmetom záujmu nelegálnych zberačov.

V rámci našej organizácie upravuje podmienky zberu zhodov parožia vnútro-

nikový poľovnícky poriadok Sm LV 008 nasledovne:

- Vo zverniciach nájdené zhody parožia a trofeje pochádzajúce z úhynu zveri patria užívateľovi poľovného revíru (OZ) a slúžia na prezentáciu a určenie ďalších zámerov chovu zveri. OZ organizuje každoročne prehliadku zhodov parožia a vedie ich evidenciu. Zhody parožia a trofeje pochádzajúce z úhynu zveri sa použijú predovšetkým na reprezentačné účely ubytovacích zariadení, príp. administratívnych budov š. p. LESY SR, tiež na predaj poľovníckym hosťom, resp. iným právnickým a fyzickým osobám.
- V ostatných poľovních revíroch o nakladaní so zhodmi parožia a trofejami pochádzajúcimi z úhynu zveri rozhoduje riaditeľ OZ s prihliadnutím na potreby uvedené v ods. a).

Peter Kamenský
odbor poľovníctva

**LESY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, ŠTÁTNY PODNIK
LESNÍCKE A DREVÁRSKE MÚZEUM**

**VÁS POZÝVAJÚ
NA VÝSTAVU**

SRNEC LESNÝ

17.1.2019 - 31.3.2019

**DO VÝSTAVNÝCH
PRIESTOROV MÚZEA
NÁMESTIE SNP 22/33
ZVOLEN**

Otvorené: po-pi 9.00-17.00 hod.
www.ldmzvoLEN.sk, muzeum@ldmzvoLEN.sk

Lesnícky náučný chodník Bolešov – Krivoklát

Srdečne Vás pozývame na náš Lesnícky náučný chodník Bolešov – Krivoklát. Nachádza sa v okrese Ilava, v katastrach obcí Krivoklát a Bolešov. Na dĺžke 8,2 km je možné vidieť množstvo prírodných krás. Hneď pri vstupe od obce Krivoklát prechádzame cez nádherný prírodný úkaz – PP Krivoklátsku tiesňavu. Pokračujeme po asfaltovej lesnej ceste stredne náročnej na fyzickú kondíciu, vhodnú najmä pre cyklistov. Prechádzame okolo PP Krivoklátske lúky, ktoré sa oplatí navštíviť hlavne v skorom letnom období, kedy sú bohato zakvitnuté najmä desiatkami druhov orchideí. Na trase sa nachádza rozhľadňa s nádherným pohľadom na Vršatské bradlá. V najvyššom bode chodníka, pri horárni Chrástková, v nadmorskej výške 550 m n. m. si môžeme posediť pri altánku, opiecť slaninku pri ohnisku a preštudovať viacero náučných tabúl. Môžeme sa dozvedieť, že práve v týchto lesoch sa liečil známy barokový básnik Hugolín Gavlovič a napísal tu svoje najznámejšie mravoučné dielo „Valaská škola mravúv stodola“. Asfaltová lesná cesta nás ďalej vedie okolo vápencových brál Kozie rohy a následne k Dračej studni. Tu voda vytvorila najkrajší a najmohutnejší penovcovo-travertínový útvar v Bielych Karpatoch. Obsahuje množstvo cenných fosílií pravekých mäkkýšov. Je to prírodná pamiatka s vodopádmí, ktoré vyniknú nielen na jar po roztopení snehov, ale aj v zime, kedy sa tu tvoria krásne ľadové cencúle. Po celej trase chodníka môžeme pozorovať, či sa nám v rozešaných vtáčích búdkach nezahniezdili nejaké spevavce.

Drača studňa v lete

Altánok pri horárni Chrástková

Rozhľadňa

Informačná tabuľa Lesná pedagogika

Prvá myšlienka o vybudovaní Lesníckeho náučného chodníka Bolešov – Krivoklát vznikla už v roku 2006. Dokončený a slávnostne otvorený bol 28.6.2007 za bohatej účasti detí, dospelých i médií. Na jeseň 2018 prebehla jeho rekonštrukcia za pomoci finančných prostriedkov z Menovitých akcií plánovaných na rok 2018. Obnovené boli niektoré poškodené tabule a pribudli nám štyri nové. Vynovená je aj rozhľadňa, lavičky a zábradlie k studničke.

Na 21 zastávkach môžu návštevníci vidieť informácie o činnosti lesníkov, lesnom hospodárstve, programe starostlivosti o les, lesnej pedagogike, lesníckej mape, ochrane lesa, hraničnom kopci, snehovej jame, lesníckych znakoch, výchove lesných porastov, lesnej ceste, odvoznom mieste, obnoviteľných zdrojoch energie, o dôležitosti vody v prírode, faune, flóre, vtáctve našich lesov, o horárni Chrástková, Vršatských bradlách, Krivoklátskych lúkach a Dračej studni.

Jana Mjartanová, OZ Považská Bystrica

Krivoklátska tiesňava

Tak toto je naozaj pecka!

Na území Krkonôš je vyhlásená vtáčia oblasť a významné vtáčie územie, ktoré pokrýva celú oblasť biosférickej rezervácie resp. národného parku vrátane ochranného pásma. Rovnako sa však na tomto území vyskytujú reliktné a endemické druhy rastlín a živočíchov. Od druhého júla minulého roku tu však bola pre verejnosť vo Velkej Úpe na Portáškách otvorená Herná krajina Pecka. Unikátny súbor sôch a objektov na motívy krkonošskej fauny, lanových chodníkov a preliezačiek.

Herná krajina Pecka je súbor drevených modelov zvierat v nadživotnej veľkosti, lanových chodníkov, preliezačiek a inštalácií na pomedzí sochárstva a architektúry umiestnených vo výške 1062 metrov nad morom. Na rozdiel od unifikovaných detských ihrísk, tu má každý objekt svoju originálnu podobu. Herná krajina zlučuje v jeden celok hneď niekoľko disciplín (detské ihrisko, sochársky park a náučný chodník). Chodník má viac ako desať stanovišť. Hlavným popudom podmieňujúcim vznik hernej krajiny bolo motivovať rodičov a deti k pobytu v lese na vysokohorskom vzduchu v kontakte s prírodnými materiálmi (drevo, voda, kameň). Autori zároveň týmto vyzývajú rodičov k účasti na hre so svojimi ratolesťami. Pri návrhu sa tvorcovia snažili čo najviac zachovať krajinu v pôvodnej podobe a herné prvky zakomponovať do lesa v maximálnej symbióze s krajinou.

Zvieratá, ktoré slúžili ako námet pre hernú krajinu sú typické pre miestnu faunu. Hlavný koncept hernej krajiny je zložený z troch celkov: vodného sveta, sveta v korunách stromov a lúčnej časti. Tematicky je rozdelená na svet v korunách stromov s prechádzkou po lávkach natiahnutých medzi modelmi hniezd vtáka typického pre Krkonoše – bociana čierneho. Krajina prechádza do sveta v lese, kde je možné preliezť obrou vretenicou, či norou, byť súčasťou súboja mravcov a pustiť drevenú kocku labyrintom mraveniska. Na kraji lesa číha rys, ktorého hrtanom

je možné preliezť až do jeho útrobov. Na lúke leží padlý jeleň, jeho parožie a kostra slúžia ako vyhliadka a preliezačka s tobogánom, ktorá výhľadom do kraja poteší nielen deti. Dole na prameni sedí mlok... Po formálnej stránke sú tu typy prvkov opisnej povahy dané do súvislosti s prvkami abstraktnými. Každý z jednotlivých prvkov je potom spravidzaný informačným panelom – formou ilustrovaných scén s populárno náučným obsahom.

Rozmanitá paleta vyobrazení jednotlivých námetov sa odráža tiež v náročnosti funkcií herných prvkov. Herná krajina ako celok je premyslenou kombináciou certifikovaných herných prvkov a sochárskych inštalácií, ktoré dotvárajú charakter tunajšieho zvieracieho sveta. Konštrukcia jednotlivých prvkov je navrhnutá s ohľadom na prostredie, do ktorého sú umiestnené. Dominantným materiálom je drevo zo sibírskeho smrekovca na ocelových alebo drevených konštrukčných prvkoch.

Realizácia herných prvkov vyžadovala úzku spoluprácu s architektmi návrhu a výraznú flexibilitu pri realizácii projektu. Sochárske diela resp. stavby a herné prvky sú vyrobené na mieru špeciálne pre tento architektonický počín a sú svojím spôsobom unikátnym prototypom. Každý artefakt je plne funkčný, neohrozuje zdravie a bezpečnosť návštevníka. Celý proces tvorby hernej krajiny Pecka bol neustálou konfrontáciou technického riešenia s umeleckým zámerom. Niektoré konštrukčné detaily sa z dôvodu atypickosti upravovali za pochodu.

Herná krajina Pecka sa skladá z týchto častí: Nory, Rys, Súboj Mravcov, Vřetenovka, Mravenisko, Larvy, Vřetenica, Parožie jeleňa, Kostra jeleňa, Svet v stromoch, Vodný svet, Amfiteáter, Oddychové móla.

Táto zázračná krajina otvára dvere všetkým výletníkom, dobrodruhom a pútnikom, ktorí sú pripravení vyraziť naproti malému rodinnému dobrodružstvu. Určite sa oplatí vstúpiť na lúku, či do lesa, kde ožívajú obrie mloky, rysy, zmiže a jelene. Ako na ne Vám poradia náučné tabuľky. Dobrodruhovia, ktorí si na dlhé čítanie nepotrpia, nech hneď z okraja skúsia na zviera vyliezť a potom sa uvidí. Nieкто si dobrodružstvo dopraje len tak v sede posedením v prírodnom amfiteátri. Malí alebo veľkí, v tejto krajine sa nestratí nikto.

-mn-

Rybné hospodárstvo na OZ Smolenice

Stredisko chovu rýb Parina

Rybárstvo na Slovensku delíme na riečne rybárstvo a rybníkársťvo. Na území dnešného Slovenska, tak isto ako aj v iných častiach sveta, bol lov rýb pravdepodobne odjakživa jednou z foriem zdroja obživy. Na našom území máme dôkazy, že sa ním zaoberali Kelti a Rimania. Starí Slovania taktiež využívali rybárstvo ako doplnkový zdroj obživy. Jeho intenzita vždy závisela od miery poklesov produkcie hlavných zdrojov obživy. Po príchode kresťanstva na naše územie vzrástol význam rýb ako potravy z dôvodu vzniku pôstov.

Lov rýb bol do 11. storočia prístupný celému obyvateľstvu, neskôr bolo rybárstvo súčasťou malého legálneho práva a panovníckych donácií udeľovaných kráľom hlavne cirkvi, ale aj poddaným. Rybárstvo a chov rýb sa zachoval počas všetkých nasledujúcich období histórie Slovenska.

Rybáreň Parina

Ako jednu z prvých pstruhových liahni na území Slovenska dal vybudovať gróf Móric Pálffy (1812–1897) už v roku 1861 prvú pstruhovú liaheň na Parine (pôvodná kamenná stavba už nestojí). O päť rokov neskôr (1866) bola dobudovaná celá Rybáreň (Fischerei) na chov lososovitých rýb. Pozostávala zo sústavy chovných rybníkov, novej budovy pstruhovej liahne, skladu krmiva (tiež prípravňa krmív) a bytu porybného (dnes je byt v súkromnom vlastníctve). Pôvodne tu boli tri väčšie rybníky nepravidelného tvaru a jeden obdĺžnikový, ktoré sa nachádzajú priamo oproti hlavnej budove rybárne (horné rybníky, obr. 1). V roku 1962 bolo v dolnej časti rybárne dobudovaných 12 podlhovastých chovných rybníkov veľkosti 50 × 9 m (obr. 2), tiež 24 malých (zaniknuté) rybníčkov pre odchov plôdika (20 × 4 m) a jeden väčší rybník trojuholníkového tvaru (dolné rybníky). V súčasnosti má areál 15 chovných rybníkov a jeden sedimen-

tačný. Medzi hornými a dolnými rybníkmi bola v roku 2012 dobudovaná rozkrmovňa rýb (obr. 4) so stálym prítokom vody. Proti rybožravým vtákom, hlavne volavke popolavej (obr. 5), je potrebné vykonať sezónnu ochranu plôdika sieťovými ohrádzadlami (obr. 6). V hlavnej budove rybárne (obr. 3) v prízemí je pstruhová liaheň a v podkroví administratívna miestnosť dobudovaná pri rekonštrukcii strechy v roku 1990. Rybáreň leží v širokej doline na potoku Parná (miestny starší názov *Pariná*). Dnes zaužívaný názov je Rybáreň Parina, ale v rámci štátneho podniku LESY SR je celý areál vedený ako *Stredisko chovu rýb Parina*, skratkou SCHR Parina.

V rybníkoch sa ako hlavný druh chová pstruh dúhový (*Salmo gairdneri*) a pridružený druh pstruh potočný (*Salmo trutta morpho fario*). Tiež sa tu chovajú generačné ryby, okrem spomenutých druhov i kapor rybníčny (*Cyprinus carpio*). V súčasnosti (2019) Stredisko chovu rýb Parina zabezpečuje chov rýb od ikier až po generačné ryby. Neresenie rýb, umelý výter, sa vykonáva v mesiacoch november až december, pričom rozhodujúca je aktuálna teplota vody. Po výtere generačných rýb sa v liahni z oplodnených ikier vyliahne plôdik, ktorý sa po päť až šesť mesiacoch vypúšťa do rybníkov (pstruh dúhový) alebo

sa vypúšťa na zarybňovanie vodných tokov (pstruh potočný). Konzumná ryba sa v rybníkoch dochová približne za 16–18 mesiacov, kedy dosahuje hmotnosť okolo 250 gramov. Na stredisku tiež vykonávajú odbornú prax žiaci denného štúdia štvorročného študijného odboru rybárstva zo Spojenej školy v Ivanke pri Dunaji. Hydrologicky patrí celé územie Dolnej Pariny do povodia Váhu.

Zaujímavosti okolia – Smrek pri rybníkoch

V roku 1848, na počesť korunovácie cisára Františka Jozefa I., tu dal vysadiť gróf Móric Pálffy dva solitéry smreka (smrek obyčajný – *Picea abies*). Prvý (obr. 7), naľavo/západne pri ceste, má výšku 32 m, obvod kmeňa vo výške 1,3 m je 275 cm (priemer $d_{1,3}$ 87 cm). Druhý smrek (obr. 8), pri ceste v dolnej časti rybárne, vysoký 35 m s priemerom 102 cm, bol zničený víchricou 29. januára 2008 o 20:30 hod. vo svojom 160. roku života (obr. 9).

Charakteristika chovaných druhov rýb

Ryby čeľade lososovité (*Salmonidae*) sú druhy žijúce v čistých chladnejších tokoch alebo v horských jazerách, alebo druhy žijúce v mori a migrujúce na neresenie do riek. V týchto rybníkoch sa chovajú dva druhy lososovitých rýb: pstruh dúhový (obr. 1) a pstruh potočný (obr. 2). Chov sivoňa ame-

Obr. 1. Najstaršie chovné rybníky z roku 1876

Obr. 2. Chovné rybníky dobudované v roku 1962

Obr. 3. Stredisko chovu rýb Parina – hlavná budova rybárne

Obr. 4. Rozkrmovňa rýb vybudovaná v roku 2012

Obr. 5. Volavka popolavá (*Ardea cinerea*) pri rybníku

Obr. 6. Sieťové ohrádzalá na ochranu plôdika pred volavkami

rického (*Salvelinus fontinalis*) na Stredisku chovu rýb Parina sa ukončil v roku 2005.

Pstruh dúhový (*Salmo gairdneri*, syn. *Oncorhynchus mykiss*)

Druh pochádza zo Severnej Ameriky. Do Európy bol introdukovaný v roku 1880 ako druh vhodný pre intenzívne rybné hospodárstvo. Rastie veľmi rýchlo. Za jeden rok narastie do veľkosti trojročného pstruha potočného. Má podobné nároky na životné prostredie ako pstruh potočný, je však viac zastúpený v stojatých vodách. Je menej náročný na kvalitu vody než ostatné lososovité ryby. Dáva prednosť chladnejším vodám, ale znáša dobre i pomerne vysoké teploty 20–22(23) °C. Za optimálnu sa považuje teplota vody 13–17 °C.

Obr. 7. Smrek vysadený v roku 1848 má priemer kmeňa 87 cm (2016)

Obr. 8. Smrek pred horárňou v roku 2002

Obr. 9. Ten istý smrek zlomený pri víchrici 29. 1. 2008

V týchto rybníkoch sa chová pstruh dúhový pôvodom z Kanady, jazera Camloops, dovezený k nám v roku 1966 z Dánska. Má vynikajúce rastové schopnosti a tržnú hmotnosť (250–300 g) dosahuje v priebehu druhého roku života. Jeho vzácnou vlastnosťou je to, že reprodukcia (neresenie) prebieha od októbra do konca decembra a nie koncom marca až v apríli.

Potomstvo sa získava umelým výterom v liahni. Pre inkubáciu ikier a odchov plôdika vyžaduje teplotu minimálne 6–8 °C. Ikernačka kladie 500–3000 ikier. Vývoj ikry trvá jeden a pol až dva mesiace. Potravu v dospelosti tvorí predovšetkým bentická potrava i menšie druhy rýb. V stojatých vodách využíva i zooplanktón. Potravu zbiera po celý rok kým teplota neklesne pod 5 °C. Jeho existenciu môže ohroziť pokles obsahu kyslíka pod 4 cm³.l⁻¹.

V podmienkach chovu dorastá v prvom roku do 10–12 cm, v druhom dosahuje 20–30 cm. Pstruh dúhový je veľmi atraktívna a žiadaná konzumná ryba najmä pre nízkokalorické mäso, ktoré má výborné chuťové vlastnosti.

Pstruh potočný (*Salmo trutta morpha fario*)

Pstruh bol pôvodne morským druhom. Zamedzením jeho migrácie sa vytvorila sladkovodná forma pstruh potočný. Ak sa dostane do jazera alebo vodnej nádrže vytvorí sa čiastočne odlišná forma pstruh jazerný (*Salmo trutta m. lacustris*). Rozdielnosti medzi jednotlivými formami (pstruh morský, potočný, jazerný) nie sú geneticky zafixované, všetky tri formy sa považujú za jeden druh.

Najlepšie životné prostredie nachádza pstruh potočný v potokoch a riekach s čistou, prúdiacou a chladnejšou vodou s vysokým obsahom kyslíka (6–8 cm³.l⁻¹). Za optimum počas vegetačného obdobia sa považuje teplota vody 10–16 °C, v prudkých

vodách znesie 18–20 °C. Pri vyšších teplotách sa znižuje obsah kyslíka vo vode a pri teplote vody 25 °C hynie. Optimálna teplota vody pri neresení je 5–10 °C.

Pstruh je rozšírený až do nadmorskej výšky 1550 m. U nás sa dožíva tri až päť (7) rokov, jazerné populácie do 20. V horských potokoch dosahuje hmotnosť okolo jeden až dva kilo, ale v jazerách a údolných priehradách aj 15 kg. Najväčší známy exemplár pstruha potočného bol ulovený v Taliansku r. 1926 (120 cm; 19,45 kg), v SR 1977 (77/5,19); pstruha jazerného v Juhoslávii r. 1969 (124 cm; 25,6 kg) a v SR 1982 (94/9,50).

Pstruh má výrazne teritoriálne správanie a osídľuje len úseky s dobrými úkrytovými možnosťami. V čase neresenia podniká dlhšie migrácie proti prúdu menších prítokov. Pri ťahu dokážu pstruhu prekonať až 1,5 m vysoké prekážky. Neresenie prebieha v jeseni až do príchodu zimy. Po trojmesačnej inkubácii sa začiatkom jari liahne plôdik. Najprv sa živí planktónom, potom drobnými bentickými živočíchmi a larvami vodného hmyzu, prípadne aj imágami. Postupne s dospievaním prejdú na dravý spôsob života. V treťom roku sú to už aj ryby, hlavne čereble a hlaváče. Potrava pozostáva výlučne zo zložiek živočíšneho pôvodu.

Pre sústavné dopĺňovanie jeho populácie sa pstruh odchováva umele i v tunajšej liahni a odrastený plôdik alebo mlad (do veľkosti 4 cm) sa vysadzuje do vodných tokov. V týchto rybníkoch sa chová len niekoľko jedincov generačných rýb.

Pre zaujímavosť, na celom stredisku SCHR Parina sa priebežne vykonáva modernizácia a zároveň LESY SR š.p. sa snažia o čerpanie prostriedkov z Operačného programu rybné hospodárstvo 2014-2020.

Spracovali:
Plavý Rastislav, OZ Smolenice
Jozef Blažo (foto), OZ Smolenice

Pstruh dúhový

Pstruh potočný

Lesníctvo v Českej republike

Lesy pokrývajú významnú časť územia mnohých krajín. Na ich stave sa podpísali storočia zmien v politike, vlastníctve, či spôsobe obhospodarovania. To so sebou prinášalo aj odlišný vývoj lesníctva v jednotlivých krajinách, a preto by stálo za povšimnutie porovnať si, v čom je teda lesníctvo za hranicami podobné s tým našim a naopak v čom sa líši. Pre začiatok by bolo vhodné začať práve s Českou republikou, ktorá s nami zdieľala nie tak krátku históriu v spoločnom štáte bratov Čechov a Slovákov.

Česko patrí so svojimi dnešnými 34 % územia pokrytými lesmi ku krajinám s vysokou lesnatosťou. Vždy tomu však tak nebolo. Na konci 15. storočia ostávalo z pôvodných zmiešaných dubovo-bukových, jedľových a menším zastúpením hustých smrekových lesov spôsobeným spotrebou dreveného uhlia pri rozvoji kováčstva a sklárstva už len veľmi málo. K maximálnemu odlesneniu došlo premenou veľkej časti lesov na pastviny v 18. storočí, následkom čoho sa rozvinulo lesné hospodárstvo a do českej kotliny sa vo veľkom dostali najskôr borovice a neskôr i smrek. Smrekové monokultúry sa následne výrazne presadili s priemyselnou revolúciou v 19. storočí a dnes majú zastúpenie z pôvodných 11 % až 51 %. To malo zásadný vplyv na zmenu druhovej skladby, v ktorej začali v pomere dvoch tretín prevládať ihličnany oproti listnáčom, pričom prirodzený pomer by mal byť však opačný.

Vlastnícka štruktúra lesov v jednotlivých obdobiach kopírovala vývoj vtedajšej spoločnosti. Či už lesy patrili panovníkom, cirkvi, obciam alebo veľkostatkárom, boli až do roku 1918 strážené. Zbierať lesné plody, drevo na kúrenie alebo prevádzkovať remeslá bolo predtým možné len s povolením a za poplatok. Zmenu priniesla až pozemková reforma za prvej republiky, ktorá bez ohľadu na majiteľa otvorila všetky lesy verejnosti. V roku 1918 sa po zrušení šľachtických titulov viac ako 20 % lesov vlastnených šľachtou „rozpustilo“, na lesy súkromné, ktoré sa spoločne s cirkevnými lesmi po roku 1948 zoštatnili. Návrat súkromného vlastníctva znamená rovnako ako u nás rok 1989 a po roku 2010 sa vďaka cirkevným reštitúciám časť lesov dostáva opätovne do správy cirkvi. Aktuálne je rozhodujúci podiel lesov v ČR vo vlastníctve štátu (59,62 %). Obce a ich družstvá sa na vlastníctve lesov podieľajú 18,09 % a súkromní vlastníci 22,24 %. Z celkovej výmery lesov vo vlastníctve Českej republiky (1 551 tis. ha) je 1 305 tis. ha v správe š.p. Lesy Českej republiky, 124 tis. ha v správe š.p. Vojenské lesy a statky ČR a 95 tis. ha obhospodarujú Správy národných parkov.

Kalamita. Zdroj silvarium.cz

Lesnatosť ČR. Zdroj NZM ČR

O mnohých častiach z histórie českého lesníctva by sa dali písať dlho-siahle texty. Každá z nich však ovplyvňovala svojimi rozhodnutiami tú nasledujúcu až po súčasnosť. Dnes sú aktuálnymi témami najmä zdravotný stav, štruktúra a budúcnosť lesov. V 19. storočí neboli známe nebezpečenstvá spočívajúce v ohrození rovnovekých monokultúrnych lesov hmyzími škodcami alebo extrémnymi výkyvmi počasia (borivý vietor, mokrý sneh, sucho...). Zakladané borovicové a smrekové monokultúrne porasty obnovované holorubným hospodárskym spôsobom boli považované za finančne najvýnosnejšie. V určitých intervaloch zasahovali tieto lesy rôzne pohromy väčšieho či menšieho rozsahu, o čom svedčia informácie už v starých kronikách. Polomy spôsobené vetrom, či snehom, stromy oslabené suchom alebo imisiami v 70. a 80. rokoch 20. storočia predstavovali vhodné prostredie pre rozvoj podkôrneho hmyzu. Takúto kalamitu sa však podarilo potlačiť spravidla v priebehu dvoch až troch rokov. Obdobie

tej poslednej gradácie však začalo v roku 2003 a trvá prakticky až dodnes. Jej začiatok bol spôsobený abnormálnym suchom v roku 2003. V dobe, kedy sa do istej miery začalo dariť kalamitu potláčať, zasiahli územie ČR orkány Kyrill (2007) a Emma (2008), čo opätovne podkôrníkovú situáciu zhoršilo. Keď sa podarilo od roku 2011 opätovne znižovať objem napadnutého dreva, prišlo ďalšie abnormálne sucho v roku 2015 a kalamita prepekla naplno. Od tej doby objem permanentne narastá a dostal sa do rozsahu, ako nikdy doposiaľ. Podľa odhadov sa v minulom roku vyťažilo 12-14 mil. m³ podkôrníkovej kalamity a ďalších 5-8 mil. m³ napadnutého dreva ostalo nespracovaných. Pre porovnanie v predchádzajúcom roku 2017 predstavoval objem spracovanej kalamitnej hmoty menej ako polovicu teda 5.8 mil. m³ a prognózy na tento rok sa pohybujú až na úrovni 30 mil. m³.

Dopady sucha a nárast populácie lykožrúta sa v minulom roku prejavili v podobe chradnutia porastov, dramatickom poklese cien smrekového dreva a problémami s jeho odbytom. Pre riešenie podkôrníkovej kalamity a jej následkov pripravilo české ministerstvo pôdohospodárstva pre tento rok balík mimoriadnych opatrení. Ten zahŕňa nie len zdvojnásobenie príspevku na hospodárenie v lesoch a rozčlenenie územia ČR do zón podľa stupňa napadnutia, ale taktiež legislatívne zmeny na obmedzenie pestovania smrekových monokultúr na nevhodných stanovištiach a zvýšenie podielu melioračných a spevňujúcich drevín pri obnove porastov. Zmeny majú predstavovať prvý krok k postupnému prechodu od smrekového hospodárstva k druhovo pestrým a odolnejším porastom.

Radko Srnka

Komplex Technickej univerzity vo Zvolene

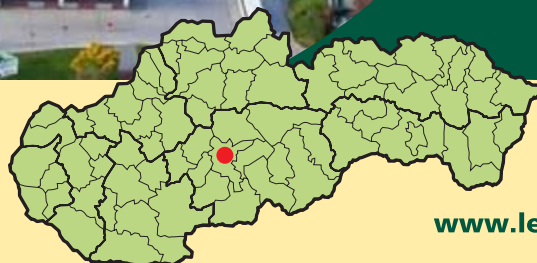

47.

Technická univerzita vo Zvolene

T. G. Masaryka 24
960 01 Zvolen
okres Zvolen
(N 48°34'18" E 19°07'05")

www.lesy.sk

Poľovnícky kaštieľ v Palárikove

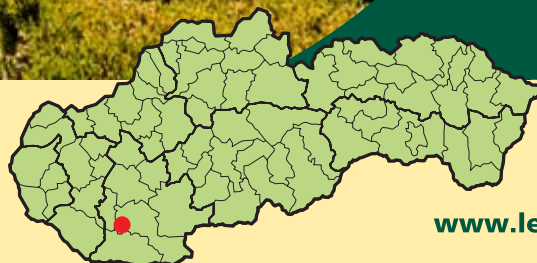

48.

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

Odštepňý závod Levice
941 11 Palárikovo
okres Nové Zámky
(N 48°02'20" E 18°04'10")

www.lesy.sk

Komplex Technickej univerzity vo Zvolene

začína písať novodobú históriu lesníckeho školstva v roku 1952 vo Zvolene. Tam sa Vysoká škola Lesnícka a drevárska (VŠLD) presunula po rozdelení Vysokéj

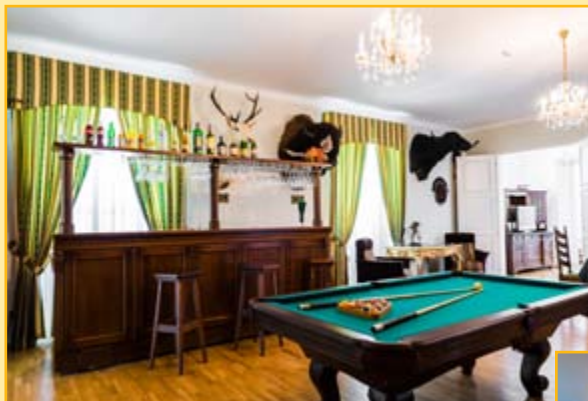
školy poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach. Na začiatku mala dve fakulty: lesnícku a drevársku. Pre praktickú výučbu sa vybudovali vývojové laboratóriá a dielne, zriadil sa Vysokoškolský lesný podnik (1958) a Arborétum Borová Hora (1965). Súčasne vznikala aj Slovenská lesnícka a drevárska knižnica. V roku 1991 pribudla Fakulta ekológie a v roku 1996 Fakulta environmentálnej výchovy a výrobnéj techniky. V roku 1992 bol zmenený názov Vysoká škola lesnícka a dre-

várska na Technická univerzita vo Zvolene. Tá sa nachádza v komplexe budov na ulici T. G. Masaryka a Študentskej ulici. Okrem hlavných budov sa pýši aj ďalšími univerzitnými pracoviskami ako Ústav cudzích jazykov, Ústav telesnej výchovy a športu. Neodmysliteľnou súčasťou výučby lesníctva je Vysokoškolský lesný podnik, ktorý vznikol pod názvom Fakultné lesné hospodárstvo. Okrem interiérových priestorov boli pre výučbu zriadené výskumné a demonštračné plochy s rozlo-

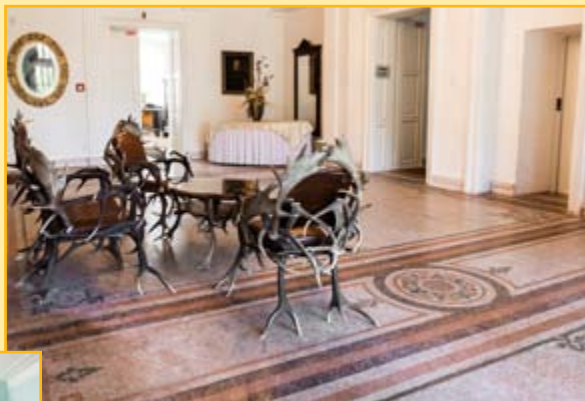

hou 10.000 ha, poľovný revír s rozlohou 6 056 ha a zvernica Bieň (255 ha) na chov diviačej zveri. Tri kilometre od Zvolena sa na ploche 50 ha rozprestiera Arborétum Borová hora známa takmer tisícovkou foriem a kultivarov ihličnatých a listnatých drevín. Celý komplex bol za významné lesnícke miesto vyhlásený 26.09.2017.

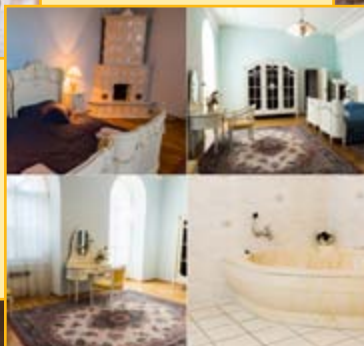

Poľovnícky kaštieľ v Palárikove

stojí na mieste pôvodného sídla Mederského domína a grófov Kounicov, od ktorých jeho zvyšky kúpil gróf Alexander Karólyi. Jeho vnuk Anton od leta r. 1765 inicioval prestavbu. V nej v 19. stor. pokračoval Ľudovít I.

Karólyi – zakladateľ známej bažantnice. Súčasnú podobu získal kaštieľ až v r. 1866 počas prestavby iniciovanej Ľudovítom II. Aloisom Karólyi podľa návrhov Henricha Kocha. Pravdepodobne v tomto čase bola vybudovaná vežovitá nadstavba v tvare Quadrocenta nad hlavný vchod a pristavaná veľkolepá poľovnícka jedáleň s dnes už neexistujúcim neoklasicistickým skleníkom. Počas druhej svetovej vojny bola v kaštieli nemecká poľná nemocnica. Tú počas oslobodzovacích bojov

vystriedalo Vojenské veliteľstvo sovietskej armády. Po vojne v priestoroch kaštieľa pôsobila poľnohospodárska škola. Potom sa budova stala účelovým zariadením československej vlády. Neskôr patrila ministerstvu pôdohospodárstva a nakoniec ju prevzali Západoslovenské štátne lesy, OZ Palárikovo. Kaštieľ sa následne podrobil rozsiahlej prestavbe, ktorá trvala do roku 2002. Na fasáde kaštieľa je umiestnený bronzový erb Karólyiovcov. Poskytuje ubytovanie v desiatich dvojlôžko-

vých iziebách a v dvanástich dvojlôžkových apartmánoch zariadených historickým nábytkom. Priestory kaštieľa sú vhodné na spoločenské i firemné akcie. Poľovnícky kaštieľ v Palárikove je považovaný za národnú kultúrnu pamiatku za významné lesnícke miesto bol vyhlásený 11.12.2017.

K 25. výročiu Slovenského výboru MAB

Koncom minulého roka presne 10. decembra sa v príjemnom prostredí Masarykovho dvora v obci Vígláš – Pstruša uskutočnilo slávnostné zasadnutie Slovenského výboru MAB (Man and the Biosphere, Človek a biosféra) a Koordinačnej rady Biosférickej rezervácie Poľana. Podujatie sa uskutočnilo pri príležitosti 25. výročia Slovenského výboru MAB. Jeho organizátorom bola Koordinačná rada Biosférickej rezervácie Poľana a Správa Chránenej krajiny oblasti Poľana na čele s jej riaditeľkou Vladimírou Fabriciusovou.

Biosférické rezervácie sú príkladom trvalo udržateľného života, prijateľnej rovnováhy a vzájomného vzťahu človeka s prírodným prostredím. Nemožno ich však vnímať len ako jednu z kategórií chráneného územia, ktoré pokiaľ ide o ľudské aktivity podliehajú niektorým zákonným obmedzeniam. „Rezervy biosféry“ sú modelové územia, na ktorých je ochrana prírody podporovaná spôsobom hospodárenia. Zachovanie takejto charakteristiky je podmienené veľkou motiváciou a každodennou spolupracou obyvateľov územia bez ohľadu na to, v akej oblasti života pôsobia.

Na svete je 621 biosférických oblastí v 117 krajinách sveta, ktorým udelila certifikát Medzinárodná koordinačná rada UNESCO v Paríži. Na Slovensku sú štyri územia, ktoré sa dostali do Programu UNESCO Človek a biosféra: Slovenský kras (1977), Východné Karpaty (1992), Vysoké Tatry (1992) a Poľana (1990).

Celodenný program decembrového stretnutia sa začal prehliadkou Biosférickej rezervácie Poľana. Jej jednotlivými zastávkami bola Očová, Hrochotský mlyn, Kyslinky a Raticov vrch. Na jednotlivých zastávkach sa slova postupne ujímali miestni poľnohospodári, poľovníci, lesníci, ochrancovia prírody, predstavitelia samosprávy a miestni obyvatelia, ktorí účastníkom porozprávali o svojom podiele na udržaní statusu biosférickej rezervácie. Na tomto mieste treba uviesť, že jej územie sa z hľadiska štátneho podniku LESY SR dotýka správy lesov v rukách Odštepných závodov Čierny Balog a Kriváň, preto je veľmi cenná spolupráca týchto závodov s Koordinačnou radou rezervácie. Za zmienku stojí aj fakt, že v r. 2014 sa súčasťou rezervy biosféry Poľana stali Hriňovské lazy, a to aj na základe dôsledného názorového prieskumu miestnych obyvateľov.

Program podujatia pokračoval v rokovacej miestnosti Masarykovho dvora. Riaditeľka

Správy CHKO Fabriciusová poskytla účastníkom informácie o celosvetových a domácich súvislostiach biosférických rezervácií. Okrem iného vyzdvihla aj osobný podiel Dušana Slávika, bývalého riaditeľa Správy CHKO Poľana a dlhoročného člena Slovenského výboru MAB, ktorý patril k hlavným iniciátorom vyhlásenia rezervácie Poľana. Prezentačný priestor dostali ďalej zástupcovia všetkých štyroch spomínaných biosférických rezervácií na Slovensku. Niektoré rezervácie spolupracujú s kolegami zo zahraničia, pretože ich územie presahuje hranice Slovenska. Východné Karpaty sa rozprestierajú na území Poľska, Ukrajiny a Slovenska, Biosférická rezervácia Vysoké Tatry je viazaná na územie presahuje zo Slovenska do Poľska. Podujatie vytvorilo podmienky na ich vzájomné konzultácie, odovzdávanie poznatkov a uzavieranie pracovných partnerstiev, čo bolo jeho nesporným a veľkým prínosom.

Tatiana Figurová, LDM Zvolen

Účastníci podujatia realizovaného pri príležitosti 25. výročia Slovenského výboru MAB si pred slávnostným zasadnutím prehliadli niekoľko lokalít Biosférickej rezervácie Poľana. Ich prvou zastávkou bola kataster Očovej. Foto: Roman Uhliar

Uplynulo 178. rokov od smrti J.D. Matejovie

Tak ako po minulé roky si lesníci zo štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, lesníci z iných organizácií, priatelia lesa a lesníkov nielen zo Slovenska, ale aj z Kanady, pripomenuli výročie smrti významného priekopníka moderného lesníctva Jozefa Dekreta Matejovie.

Je to už 178 rokov, čo slovenské lesníctvo prišlo o svoju významnú osobnosť. V piatok 18. januára o 10. hodine v Národnej ulici v Banskej Bystrici na spomínanom spomienkovom stretnutí odzneli aj slová generálneho riaditeľa štátneho podniku LESY SR Mariana Staníka. Ten spomínal nielen na históriu spojenú s J. D. Matejovie, ale aj na súčasné problémy lesov a lesníctva. O živote lesníckeho veľmajstra sme sa viac dozvedeli od vedúcej Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene Ľubice Miľanovej.

Jozef Dekret Matejovie sa narodil 12. júla 1774 v Dobroči pri Čiernom Balogu na strednom Slovensku. Bol významným slovenským

horárom, ktorý hlavne na Horehroní zaviedol a presadzoval v ťažbe dreva pílu (namiesto sekier), no predovšetkým bol priekopníkom v obnove lesov. Hlavnou Dekretovou myšlienkou je plánovité zalesňovanie hôr zdevastovaných niekoľkými storočiami ťažby dreva pre potreby miestneho rozvinutého baníctva, hutníctva a sklárstva. Jeho zásluhou sa na Slovensku začalo s výsevom v lesoch z vlastných zdrojov, spúšťaním dreva rigolmi a zaviedlo sa všeobecne používanie ručnej píly. Hoci bol samotuk, lesný praktik, bol obhajca progresívnych myšlienok pri obhospodarovaní lesov. Založil nielen tradíciu lesnej prvovýroby, ale významnosť lesného hospodárstva videl v zachovaní, zabezpečovaní a všestrannom zveľaďovaní lesov. Dovtedy sa odlesňovanie bránilo len úradným obmedzovaním ťažby dreva a zákazmi pasenia kôz na holiňach. Zalesňovanie inak ako prirodzenou cestou (náletmi) bolo neznáme. Dekretovi sa podarilo presadiť plánovitú výsadbu a sám ju aktívne realizoval. Opätovné zalesňovanie pokladal za najvýznamnejšiu prá-

cu. Do roku 1838 zalesnil 3 942 ha, ktoré boli predtým bez porastu. V jeho práci pokračovali aj jeho nástupcovia a podarilo sa tak na začiatku dvadsiateho storočia opäť zalesniť prakticky celú oblasť.

V prevádzke zaviedol aj ďalšie finančné ohodnotenia. Pre drevorubačov, ktorí sa odhodlali používať pílu presadil vyššie mzdy a za nízke pne príplatky. Nedá sa opomenúť, že okrem odbornej lesníckej problematiky sa venoval otázke sociálneho statusu lesníkov a lesných robotníkov.

-as-

Použitie Rainingerovej štrukturálnej výchovy v dubových porastoch

Súčasný stav dubových porastov, či už sa týkajú jeho znižujúceho sa zastúpenia alebo zvýšenia kvality produkovanej hmoty, nás núti hľadať riešenia. Jednou z možností zlepšenia kvalitatívnej štruktúry dubových porastov je aj použitie nových výchovných metód.

Touto metódou môže byť aj Rainingerova štrukturálna prebierka, aj keď táto metóda bola vyvinutá a úspešne uplatnená v ihličnatých porastoch, hlavne smreka v lesoch kláštora Schlägl, zmieneným Rainingerom.

O tom, že jej použitie je možné aj v dubových porastoch, nasvedčuje:

- **diferenciácia novovznikajúceho porastu z prirodzenej obnovy na pioniersku a klimaxovú časť**

Pionierske jedince, tzv. r-stratégovia, sa vyznačujú okrem iného rýchlym rastom a vývojom v mladosti, a tiež relatívnou krátkovekosťou. Naproti tomu klimaxové jedince, tzv. k-stratégovia spočiatku rastú pomalšie, kulminácia rastu sa dostavuje neskoršie a udržuje sa dlhodobo na vysokej úrovni.

Táto diferenciácia je v dubových mladších zrejma už vo veku 20 rokov, t. j. na konci štádia mladiny a na začiatku štádia žrdkoviny. Práve táto hrúbková diferenciácia slúži na výber C_1 a C_2 resp. Z_1 ; Z_2 jedincov.

Z_1 ; C_1 jedince, pionierska časť populácie, by mala slúžiť na produkciu kvalitnej pilarskej guľatiny v časovom období 80-120 rokov, resp. podľa požiadaviek trhu a vývoja porastu.

Z_2 ; C_2 jedince, klimaxová časť populácie, by mala slúžiť na produkciu dýharenskej hmoty na čo ju predurčujú menšie ročné prírastky do 1,8 mm, ktoré sú ešte spracovateľmi akceptovateľné ako dýharenská hmota, pravda aj pri splnení iných kvalitatívnych požiadaviek.

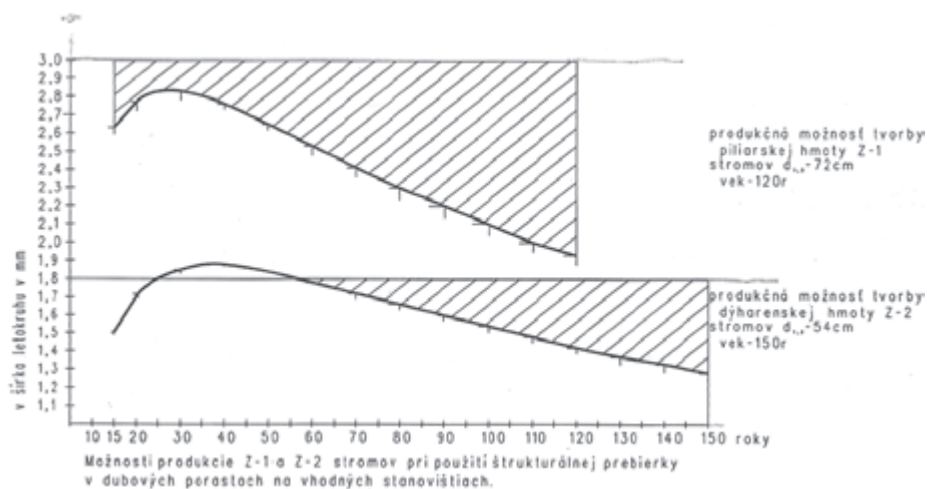
Je samozrejmé, že na produkciu rovnakej hrúbky ako u pilarskej guľatiny je potrebný vyšší vek, ktorý by mal dosahovať 150-200 rokov, čo je už na hranici fyzického dožitia v našich podmienkach.

- **analýza Halajových rastových tabuliek pre drevinu dub, vid' graf 1.**

Výsledky boli získané interpoláciou hrúbky a veku, čím sa získali ročné prírastky na stanovenie hrúbok cieľových jedincov pre produkciu pilarskej a dýharenskej hmoty. Šrafovaná časť znamená eventuálne zvýšenie produkcie, docielené správnou výchovou.

- **poznatky z praxe, vid' hrúbkovú diferenciáciu jedincov (obr. 1 a 2)**

Teoretické rozpracovanie výchovy uvedenou metódou nie je pre obmedzený rozsah príspevku možné uviesť v plnej miere.

Graf 1

Obr. 1 Porast 335, vek 85 rokov, lokalita stred svahu, $D_{1,3}$ 66 cm (C_1 ; Z_1)

Zjednodušene, výchova spočíva vo výbere najkvalitnejších jedincov podľa vonkajších znakov (hrúbkovej diferenciácie) a rozčlenení na C_1 a C_2 (Z_1 a Z_2) jedince.

Stromy C_1 (Z_1) sú cieľové stromy s rýchlym hrúbkovým rastom, majú väčšiu hrúbku $d_{1,3}$. Sú to stromy úroveň a nadúroveň porastu.

Stromy C_2 (Z_2) kategórie sa nachádzajú v úrovni až podúrovni porastu. Majú menšiu hrúbku a pomalší rast, čo im umožňuje dlhodobejšiu rastovú vitalitu a dosiahnutie cieľovej hrúbky v neskoršom veku.

Uvedené predpoklady spĺňajú aj rovnorodé a rovnoveké dubové porasty. Predpokladom je výchova uskutočňovaná od najrannejších vývojových štádií. V štádiu nárastov odstraňujeme rozrasty a predrastky ako aj tvarovo a druhoovo nevhodné jedince.

Na konci vývoja mladiny pri hrúbke cca 5 cm vo veku 20 rokov je potrebné vybrať 1200 ks najkvalitnejších jedincov. Prekážajúce jedince z úrovne je potrebné odstrániť.

Vo fáze žrdkoviny (6-12 cm) by sme mali mať vyprofilovaných 600 ks C_1 jedincov a 600 ks C_2 pri sponke 3 x 3 m.

Obr. 2 Porast 335, vek 85 rokov, lokalita báza svahu, $d_{1,3}$ 34 cm (C_2 ; Z_2)

Vo fáze tenkej kmeňoviny (20-36 cm) znížime počet C_1 jedincov na 150 ks podobne aj pri C_2 v sponke 6x6 m.

Vo fáze hrubej kmeňoviny (+ 36 cm) ponecháme 75 ks C_1 jedincov a 150 ks C_2 jedincov.

Vo veku 120 rokov by sme mali vyťažiť C_1 jedince pri predpokladanej hrúbke 72 cm-120 rokov x (0,3 mm x 2) = 72 cm. Ťažbu možno uskutočniť aj skoršie.

Jedince kategórie C_2 v počte 75 ks by mali byť vyťažené vo veku 180-200 rokov pri hrúbke $d_{1,3}$ 65-72 cm = 200 r x (1,8 x 2) = 72 cm.

Ďalšou alternatívou môže byť vek 150-180 rokov pri hrúbke 54 cm resp. 65 cm, prípadne podľa požiadaviek trhu.

Zdôrazňujeme, jedná sa o teoretické predpoklady, ktoré je potrebné overiť praxou a práve preto bola založená plocha v poraste 731 A₂ lokalita Tlstý Vrch, Lesná správa Pukanec, OZ Levice, na ktorej sa uskutočnil zásah podľa Rainingerovej metódy. Jedná sa o jedince duba na rozhraní poslednej prečistky a prvej prebierky s vekom 21 rokov, obr. 3.

Zároveň pre porovnanie bola v tom istom poraste použitá Schädelinova akostná a taktiež racionalizačná výchova podľa Korpela. Keďže všetky výchovné zásahy sú použité

v tom istom poraste vedľa seba, porovnanie by malo byť objektívne a vysoko preukazné.

Verím, že prezentovaný spôsob výchovy dubových porastov bude nástrojom na dopestovanie piliarskej guľatiny čo v najkratšom období, ale hlavne nástrojom na dopestovanie kvalitnej dýharenskej hmoty. Táto by mala byť absolútnym imperatívom všade tam, kde ju možno dosiahnuť.

Zvýši sa tým hodnotová produkcia. Ako udáva E. Asmann v „Náuke o výnose lesa“, ak je hospodárska skupina dýharenskému dubu vybudovaná, prevyšuje v trvalom čistom výnose dokonca smrek!

Lukáš Hraško
bývalý pestovateľ OZ Levice

Obr. 3 C, jedince sú označené oranžovým pásom, C₂ zeleným, oranžovou bodkou sú označené jedince ktoré budú odstránené.

Lesníkov rok

„Lesníkov rok“ - súbor rezbárskych výtvarných diel s námetom lesa a lesníctva zdobí od 14.12.2018 vnútorné priestory administratívnej budovy Lesov SR, š.p. Odštepny závod Trenčín. A nechýbalo ani slávnostné otvorenie tejto trvalej „expozície“.

Spoluorganizátorom akcie sa stalo Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen. Menovitá akcia na OZ Trenčín bola pripravovaná takmer celý rok, nakoľko ide o ručnú umeleckú tvorbu – opracovanie dreva s postupným formovaním a technickou úpravou, ktorá si vyžaduje umelecký tvorivý proces. Autormi námetu sa stali naši kolegovia Želmíra Šípková a Milan Boledovič.

Zámerom prezentácie je nielen spríjemniť priestory administratívnej budovy Odštepneho závodu, Hodžova 38 v Trenčíne svojim zamestnancom, ale vôňu a tvar dreva v umeleckej podobe predstaviť odbornej verejnosti,

Ukážka rezbárskeho diela v interiéri OZ Trenčín

Autori umeleckých prác pri otvorení expozície „LESNÍKOV ROK“

ti, obchodným partnerom, zástupcom štátnej správy, rôznym návštevmám...

Obsahom prezentácie sú pracovné námety stelesňujúce základné úkony lesníckej práce, ako aj prírodné, geografické a historické motívy z okolia Trenčína. Lesníctvo patrí medzi profesie úzko spojené s prírodným prostredím rešpektujúce výkon lesníckych prác a činností v rámci jednotlivých mesiacov roka. Preto všetky motívy boli rozdelené na štyri celky zodpovedajúce štyrom ročným obdobiam.

Odbornej – umeleckej práce sa ujali dvaja vybraní majstri rezbári Vladimír Morávek a Peter Zoričák. Obaja umelci vychádzajú pri svojej práci z tradičného ľudového rezbárstva patriaceho do okruhu Ústredia ľudovej umeleckej výroby.

Zostáva veriť, že i keď výstava umeleckých prác bola otvorená v komornej atmosfére pred vianočnými sviatkami, v budúcnosti expozícia osloví nielen zamestnancov nášho štátneho podniku, ale aj širokú verejnosť.

Jarmila Hatalová
Foto: Jaroslav Kobza

Skrytá história

Historické budovy a objekty z času na čas vydajú svedectvá z čias ich vzniku i priebežných rekonštrukcií. Ako sme spomínali v predchádzajúcich ročníkoch nášho časopisu a ako aj uvádzajú historické dokumenty, budova generálneho riaditeľstva LESOV SR, jedna z tých, ktoré lemujú Námestie SNP v Banskej Bystrici, oslávila v roku 2018 svoju storočnicu. Stojí na mieste, kde ešte v roku 1913 stála pôvodná budova Kamerhofu. Nakoľko tá už nespĺňala požiadavky na priestory potrebné k fungovaniu inštitúcií, ktoré v nej pôsobili, bola v roku 1913 asanovaná. Na pôvodnom mieste vznikla v rokoch 1913-1918 nová budova, ktorá si svoj vzhľad zachovala dones. V rokoch 2012-2017 prebiehali rekonštrukčné práce na fasáde budovy spojené s výmenou a rekonštrukciou okien. V roku 2018 sa pristúpilo aj ku komplexnej rekonštrukcii veľkej zasadačky, ktorá slúžila v predchádzajúcich obdobiach aj ako svadobná sieň. Práve stavebné práce odhalili v stene a v podlahe dokumenty uložené v otvoroch „vyrobených na mieru“. Na jednom z nich je uvedený rok 1912. Ďalšie informácie a historické súvislosti, ktoré ukryávajú, odhalí až podrobnejšie skúmanie.

Ján Čavojský
vedúci odboru MTZ

Výročia významných lesníkov

Storočnica Ing. Milana Hirša

Známy lesník z obdobia povojnového Slovenska, ktorý neskôr prešiel k štátnej ochrane prírody. Narodil sa 6.7.1919 v Čadci, ako syn obuvníka, neskôr starostu. Tu dostal základné vzdelanie. Absolvoval Reálne gymnázium v Žiline (1939). Pokračoval na Slovenskej vysokej škole technickej v odbore lesného inžinierstva, Bratislava (1944).

Začínal v rokoch 1944-1945 u Mlynárskej a drevárskej spoločnosti v Oščadnici. Odtiaľ prešiel v období 1945-1947 na Ústredný národný výbor, Bratislava, neskôr Ministerstvo pôdohospodárstva, pracovisko Košice. V rokoch 1948-1949 pôsobil na Ústrednom riaditeľstve štátnych lesov a majetkov Bratislava, ako ústredný tajomník, pokračoval na Povereníctve pôdohospodárstva a pozemkovej reformy ako vedúci odboru lesnej politiky. Ďalšie jeho profesné zastávky: 1951-1953 Povereníctvo lesov a drevárskeho priemyslu – vedúci oddelenia ochrany lesov. 1953-1960 Slovenský výbor pre zveľaďovanie poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva, ako tajomník, neskôr predseda. V období 1960-1966 sa stala jeho pracoviskom Slovenská plánovacia komisia, kde zastával funkciu vedúci oddelenia oblastného plánu. V tomto období vypracoval Analýzu ochrany prírody a prírodných zdrojov.

Následne prešiel k štátnej ochrane prí-

Milan Hirš

rody (1966-1978) na Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody Bratislava. Tu bol zástupca riaditeľa ústavu a súběžne vedúci úseku ochrany prírody. Podieľal sa na tvorbe (v tej dobe významného dokumentu) Generálneho plánu zveľaďovania lesného a vodného hospodárstva (ZVL) – časť Slovensko. Vypracoval ideové zámery na vyhlásenie vodohospodársky dôležitých oblastí v povodí Váhu a Iplá.

V roku 1966-67 riešil úlohu „Teória ochrany prírody v podmienkach vedecko-technickej revolúcie“, ktorá bola preložená UNESCO v Paríži. Od roku 1971 bol koordinátorom hlavnej úlohy štátneho plánu výskumu „Ochrana prírody a jej zložiek“. Zaslúžil sa o vypracovanie a schválenie prvej koncepcie rozvoja štátnej ochrany prírody na Slovensku v roku 1976.

Zastupoval Československú republiku na medzinárodných odborných sympóziách a zjazdoch. Bol určitú dobu tajomníkom i predsedom Poradného zboru TANAPu. Spolupracoval na návrhu zákona SNR o TANAPe. Inicioval založenie Katedry poľnohospodárskej a lesníckej ekonomiky na Vysokej škole ekonomickej v Bratislave. Od roku 1967 bol členom Medzinárodnej únie pre ochranu prírody a prírodné zdroje (IUCN). Bol významnou priekopníckou osobnosťou v povojnovej slovenskej ochrane prírody. Autor početných odborných

prac, štúdií, odborných populárnych článkov, ale aj rozhlasových a televíznych vystúpení. Bol výkonným redaktorom časopisov „Poľana“, „Les“, „Lesníckeho časopisu“ SAV, vedúci redaktor zborníka Československá ochrana prírody a člen redakčnej rady časopisu Pamiatky a príroda. Zostavil fotopublikáciu „Tatranský národný park“.

Zomrel predčasne 5.6.1978 v Bratislave ako 59-ročný.

150 rokov od narodenia Ing. Karola Bunda

Známy uhorský lesník sa narodil 4.6.1869 v Banskej Bystrici. V roku 1890 absolvoval štúdium na Lesníckom odbore Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici.

V našom lesníckom živote sa prezentoval ako lesnícky odborník a lesnícky publicista. Od roku 1891 pôsobil na Riaditeľstve štátnych lesov v Banskej Bystrici. V období rokov 1895-1899 pracoval na Ministerstve pôdohospodárstva v Budapešti v hodnosti ministerský radca.

V rokoch 1899-1930 bol tajomníkom Krajinského lesníckeho spolku, medzitým v rokoch 1899-1923 aj redaktorom lesníckeho časopisu Erdészeti Lapok (Lesnícke listy), kde publikoval odborné články o zalesňovaní, o zariaďovaní lesov a o les-

Karol Bunda

níckom školstve. Spoločne s Gustavom Tavym a Eugenom Vadasom vydal objemové tabuľky, publikácie o lesnom hospodárstve a o hospodárskej úprave lesov. Bol propagátorom ochrany lesov. Zaslúžil sa o štátny dozor nad štátnymi i neštátnymi lesmi. Vystupoval proti odovzdávaniu dreva na pni – lesných ťažieb drevárskym firmám bez ohľadu na pestovné zásady a proti zmene lesného pôdneho fondu – lesných kultúr na pasienky a lúky. Zomrel 16.5.1931 v Budapešti vo veku 61 rokov.

Viliam Stockmann

Štátne lesy TANAPu oslávili 70 rokov Tatranského národného parku

Štátne lesy TANAPu zorganizovali jubilejnú medzinárodnú konferenciu, ktorou si pripomenuli sedemdesiat rokov založenia Tatranského národného parku. V Tatranskej Lomnici 19. decembra 2018 neodznali len významné míľniky z dejín najstaršieho a najväčšieho národného parku na Slovensku, ale ocenení boli aj ľudia, ktorí zohrali významnú úlohu v jeho histórii. Ten vznikol 1.1.1949 na základe zákona č. 11/1949 Zb. o TANAP-e schváleného Slovenskou národnou radou 18.12.1948. Pripomenuli sa ľudia i prvé kroky po nadobudnutí účinnosti spomínaného zákona, história obnovy lesa, verejnoprospešných činností a turistického značenia na území TANAP-u. Prezentované príspevky boli venované botanickému i zoológickému výskumu, pokalamitnému vývoju lesa, manažmentovým opatreniam, klimatickým zmenám a iné.

Najvýznamnejšie momenty spomenul v príhovore riaditeľ Štátnych lesov TANAP-u Pavol Fabian. „Prvé iniciatívy o zákonnú ochranu tohto vzácného územia boli prezentované viac ako dve desaťročia pred schválením zákona o TANAP-e. Myšlienka vytvorenia národného parku v Tatrách opäť ožila po 2. svetovej vojne. Naplniť sa ju podarilo koncom r. 1948, kedy Slovenská národná rada prijala zákon o TANAP-e. Územie národného parku spočiatku obhospodarovali viaceré organizácie lesného hospodárstva, medzi ktorými zohrával dominantnú úlohu Lesný závod Vysoké Tatry. Rozhodujúcim dokumentom pre spravovanie národného parku bolo prijatie nariadenia Zboru povereníkov č. 5 z r. 1952, ktoré za výkonný orgán pre veci TANAP-u ustanovilo Správu TANAP-u so sídlom v Tatranskej Lomnici. Ako svoju organizačnú zložku ju riadilo Povereníctvo lesov a drevárskeho priemyslu po dohode s Povereníctvom školstva, vied a umení. Za svoju činnosť zodpovedala Poradnému zboru pre veci TANAP-u ako najvyššiemu orgánu. Členstvo v ňom bolo čestnou funkciou a združovalo vtedajšie najvyššie vedecké kapacity.“

Nariadením Zboru povereníkov č. 5/1952 bolo územie TANAP-u rozdelené na štyri zóny: prísna rezervácia, čiastočná rezervácia, intravilány tatranských osád a obrábané poľnohospodárske pozemky. „V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v čase uzákonenia národného parku bolo územie Tatier intenzívne hospodársky využívané. Pásli sa tu tisíce kusov oviec a rožného dobytku, územie sa využívalo na ťažbu stavebných materiálov a mnohé ďalšie aktivity. Naplniť ideu ochrany územia v takejto situácii nebolo vôbec jednoduché, o čom svedčí aj fakt, že pre nesúhlas vlastníkov pozemkov i viacerých vtedajších autorít nebola k územiu Tatranského národného parku pričlenená prevažná časť Západných Tatier, ktorá sa spolu s príľahlou časťou Podtatranskej kotliny stala ochranným pásmom TANAP-u. Aj napriek tomu bolo vyhlásenie TANAP-u prelomovým krokom, ktorý položil základ veľkopoštovej ochrany prírody na Slovensku,“ zdôraznil riaditeľ Štátnych lesov TANAP-u Pavol Fabian.

Vypracovanú Konceptiu TANAP-u schválila Slovenská národná rada v r. 1964. Na základe tejto odbornej štúdie venovanej problematike ochrany a tvorby prírodného prostredia a zlepšovania starostlivosti o lesy, bola pri tvorbe nového lesného hospodárskeho plá-

nu v r. 1966 zrušená kategória hospodárske lesy.

V r. 1973 bol prijatý dokument s názvom Územný priemet funkcií z hľadiska ochrany prírody, ktorý bol dôležitým nástrojom pri hodnotení ďalších investičných a stavebných zámerov. Zamyslenie sa nad stavom tatranskej prírody počas 40. výročia založenia TANAP-u, vyústilo do uznesenia vlády SR č. 300/1990 pod názvom Opatrenia na riešenie akútnych problémov TANAP-u na obdobie 1990-1991. V uznesení boli prehodnotené prísne a čiastočné rezervácie a ich zaradenie do siete štátnych prírodných rezervácií. Uznesením vlády č. 658 z 19.11.1991 bol schválený Program starostlivosti o TANAP do roku 2000.

Po vypracovaní projektu s názvom Akčný plán bilaterálnej rezervácie Tatry udelil 15.2.1993 v Paríži riaditeľ UNESCO Frederico Mayoro certifikát Tatra Biosphere Reserve,

čím Slovensko prihlásilo Tatry k programu UNESCO Človek a biosféra.

Zásadný zlom prinieslo schválenie zákona o ochrane prírody č. 287/1994, ktorým došlo k zrušeniu pôvodnej Správy TANAP-u. Jej nástupcom sa 1.1.1995 stali Štátne lesy TANAP-u, ktoré prevzali aj všetky jej kompetencie až do marca 1996, kedy vznikla Správa národných parkov. Tá zriadila svoje pracoviská, medzi nimi i novú Správu TANAP-u. Týmto zákonom a následne zákonom č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny bol zrušený zákon o TANAP-e, ako aj naň nadväzujúce nariadenie Zboru povereníkov č. 5/1952.

Dejiny najstaršieho a najväčšieho národného parku však ovplyvňovali nielen rozhodnutia ľudí, ale aj samotná príroda. Zásadným zlomom bola vetrová kalamita z 19.11.2004. „O tom, čo sa vtedy udialo, sme pomerne podrobne hovorili už pred 10 rokmi aj v rámci spoločnej konferencie pri príležitosti 60. výročia vzniku TANAP-u. Teraz – s odstupom času – si dovoľím povedať, že v prípade lepšej odozvy na naše dôrazné upozornenia a žiadosti nemusela dospieť situácia do stavu polarizujúceho odbornú i laickú verejnosť. Najčerstvejším príkladom sú dôsledky povodňovej situácie z júla 2018,“ vyjadril sa riaditeľ Štátnych lesov TANAP-u, ktorý je presvedčený, že ak by bola zo strany odbornej a laickej verejnosti väčšia dôvera k lesníkom, tatranské lesy mohli dnes vyzeráť lepšie.

(zdroj: www.lesytanap.sk)

Storočnicový rok

(pokračovanie)

Pokračujeme v udalostiach, týkajúcich sa lesníctva pred 100 rokmi na Slovensku, v novo-formujúcom sa Československu. Treba mať na pamäti, že to bolo obdobie, keď nová štátna správa i odborné lesnícke organizácie sa len formovali, alebo zotrvačne prežívali z predchádzajúceho režimu. Napriek tomu to bolo obdobie širokého rozmachu a rozvoja lesného hospodárstva v nových politicko – hospodárskych podmienkach.

❖ Žiadosť o výmenu maďarského lesníckeho personálu na Podkarpatskej Rusi

Ministerstvo zemédelství ČSR, listom č. 11.944 z 21.5.1919 žiada ministra s plnou mocou pre správu Slovenska v Bratislave o vyšetrenie a podanie správy k listu, ktorý zaslala skupina českých úradníkov v Užhorode z 12.5.1919 na Ministerstvo zemédelství do Prahy:

„Sděljuje se tímto, že lesníci bývalé maďarské vlády v lesích župy užhorodské takřka žádné služby nekonají aneb velmi špatně, čímž porosty, kultury a lesní školky velice trpí, tj. pasením dobytka, zvláště stád koz, porážením stromů domácím obyvatelstvem, děláním ohňů, kterými rozsáhlé komplexy trpí a ohroženy jsou, takže místy nastává přímá devastace lesů.

Rovněž honba vysoká, srnčí a jiná zvěř odstřelováním hlavně matek k úplnému decimování se sklání. K zabránění výše uvedených věcí v hospodářském zájmu republiky, žádá se ministerstvo zemédelství o nejrychlejší obsazení lesnických míst politicky spolehlivými osobami na místa maďarských lesníků, neb mnoho z těchto udržuje zdejší obyvatelstvo v myšlence, že vláda maďarská ve zdejších krajích opět nastoupí. (Užhorod, dne 12. května 1919).“

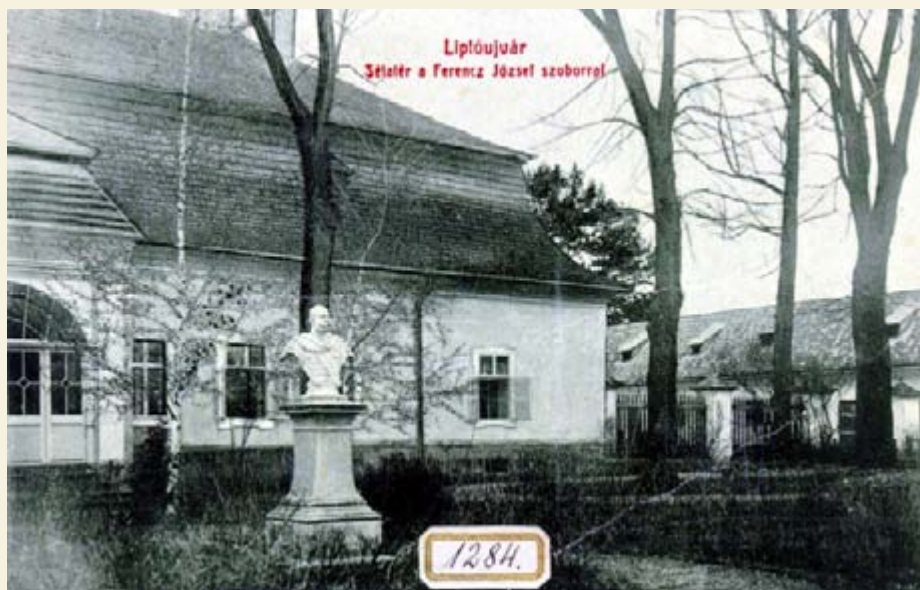
Podpísaní traja českí úradníci, nečitateľné podpisy, plus Ing. Alois Čermák, zástupca stavebného oddelenia Zemského vojenského veliteľstva v Košiciach.

❖ Obsadzovanie miest štátnych lesných úradníkov na Slovensku

Túto problematiku nám autenticky najlepšie zodpovie výmena listov ministra poľnohospodárstva Karla Práška, ministromi s plnou mocou pre správu Slovenska Dr. Šrobárovi z 31.1.1919, pod č. 818/pres./1919:

„Zvláště urýchleně přikládám obsazení míst vedoucích úředníků a ředitelův při správě štátních lesův v Banské Bystrici, Žarnovici a Hrádku. Návrhy v tomto směre nech sú ihneď podané telegraficky, pretože tieto záležitosti neznesú ďalšieho odkladu. Opis tejto nóty zasielam zároveň môjmu zástupcovi na Slovensku Dr. Zadinovi.“

Podpísaný Karol Prášek, minister poľnohospodárstva. Na vedomie dané tiež referentovi zemedelstva pána ministra Dr. Šrobára, Dr. Pavlovi Blahovi.

Čsl. štát prevzal budovu Hlavného les. úradu v Lipt. Hrádku so sochou cisára Fr. Jozefa

Tlačivo Hospodársky inšpektor

Dr. Zadina, tajomník zemedelskej rady, pridelený ministromi Šrobárovi do Žiliny, píse 20.1.1919 ministromi Práškovi do Prahy:

„...upozorňuje na to, že ministerstvom pridelení úradníci sú v Žiline (sídle Šrobárovho ministerstva – pozn. autora) považovaní len za pomocné sily a naopak porád s pánom ministrom Šrobárom sa zúčastňujú len jeho slovenskí referenti, (ktorí sa medzi sebou nazývajú „členmi slovenskej vlády“), ktorí však majú potom rozhodujúci vplyv.

Dr. Zadina žiada, aby pán minister tiež pôsobil na Dr. Blahu zo Skalice, ktorý má viesť referát ministerstva, ale je sústavne neprítomný, aby sa častejšie zdržoval v Žiline, alebo aspoň menoval svojho zástupcu. Túto vec hodlá pán

minister sám sledovať a v najbližšej dobe vykonať opatrenie.“

Minister Prášek obratom odpovedá Dr. Zadinovi:

„...žiada informáciu ohľadom expozitúr uhorského ministerstva orby v Prešove a v Žiline – akú mali organizačnú štruktúru a aký odbor pôsobnosti im prislúchal. Ďalej sa informuje o povahe, štruktúre a pôsobnosti lesných župných úradov, ktoré vykonávajú vrchný dozor nad hospodárením v lesoch župy. Sľubuje, že podá podnet na zlepšenie činnosti Dr. Blahu na referáte, ktorý sa v Žiline stále nezdržuje.“

Žilinské obdobie Šrobárovho Ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska bolo značne chaotické a málo produktívne. Nemožno sa tomu čudovať, pretože nikto z jeho predstaviteľov nemal žiadne skúsenosti zo štátnej, administratívnej ani organizačnej činnosti. Po presídlení do Bratislavy sa situácia upokojila, ale naďalej sa všetky rezorty postupne dožadovali osamostatnenia sa od tohto globálneho, ale odborne neproduktívneho úradu.

❖ Zavedenie vnúternej lesnej správy na veľkostatkoch, vrátane Or. komposesorátu

Ministerstvo zemédelství ČSR v Prahe oznamuje listom č. 13789/1919 z 2.6.1919 ministromi s plnou mocou pre správu Slovenska v Bratislave, že vnútené správy boli doposiaľ uvalené na nasledovné veľkostatky:

- Veľkostatok Jelšava, vnútený správca V. Ječný
- Veľkostatok Topolčianky, vnútený správca Vincent Luška
- Veľkostatok Bojnice, vnútený správca J. Celler
- Veľkostatok Javorina, vnútený správca J. Lendl

– Veľkostatok Oravský Podzámok, vnútený správca J. Popper

Zasiela sa na vedomie a vyrozumenie podriadených lesných inšpekčných úradov, zároveň sa však výslovne podotýka, že zavedením vnútej správy nie je nijako dotknutá právomoc lesných inšpekčných orgánov a uvedené veľkostatky nie sú nijako vyčlenené z ďalšieho dozoru okresných lesných inšpekcií, ako i zemskej lesnej inšpekcie.

❖ Úprava štátneho znaku Československej republiky

Nová Československá republika nemala svoj štátny znak. Preto minister Československej republiky s plnou mocou pre správu Slovenska vydáva obežník č. 13445 Zem./1919 z 16.10.1919 adresovaný okrem iného aj všetkým lesným úradom na Slovensku o úprave štátneho znaku. V liste sa oznamuje, že minister ustanovil o štátnom znaku výnosom č. 6264/1919 toto:

„Až do konečnej úpravy štátneho znaku republiky Československej má sa užívať na Slovensku za jej znak dosavadný kombinovaný tzv. legionársky címer, aký je na razítku tohto dopisu. O tom podáva sa Vám zpráva.“

Podpísaný Referát zemedel'ský v Bratislave, podpísaný referent MUDr. Pavol Blaho a okružila pečiatka s provizórnym štátnym znakom.

❖ Storočnica Centrálnej správy pre štátne lesy a statky

Po prevrate, v r. 1919 sa na Ministerstve zemedel'stva vytvorila pre štátne lesy a statky centrálna správa – Ústredné riaditeľstvo štátnych lesov a statkov ako V. odbor Ministerstva zemedel'stva. Na podnik dozeral Správny zbor štátnych lesov a statkov podriadený priamo ministrom a Stála revízna komisia pre účtovnú a pokladničnú kontrolu podniku.

Prvým ústredným (generálnym) riaditeľom Ústredného riaditeľstva štátnych lesov a statkov v Československu sa stal v r. 1921-1923 Ing. Josef Opletal a druhým dlhoročným (súčasne posledným) v r. 1923-1938 Dr. Ing. Karel Šiman.

❖ V r. 1921 zriadené Generálne riaditeľstvo štátnych lesov a statkov pri Min. zemedel'stva v Prahe

V r. 1919 po prechodných úpravách bola správa štátnych lesov a statkov zverená IV. Odboru Ministerstva zemedel'stva. Uznesením ministerskej rady z 8.7.1921 bolo zriadené Generálne riaditeľstvo štátnych lesov

Dočasný štátny znak

a statkov, pri Ministerstve zemedel'stva v Prahe. Jeho úlohou bolo riadiť a organizačne zabezpečiť správu štátnych lesov a statkov, dovtedy patriacich pod správu Ministerstva zemedel'stva. Generálne riaditeľstvo štátnych lesov a statkov sa stalo samostatným VII. Odborom Ministerstva zemedel'stva a malo osobitné postavenie. Na čele stál generálny riaditeľ s námestníkom. Jeho právomoc presahovala obvyklú právomoc ostatných riaditeľov odborov. Minister zemedel'stva rozhodoval iba v najdôležitejších záležitostiach, najmä organizačného a personálneho charakteru. Generálnemu riaditeľstvu bezprostredne podliehali jednotlivé riaditeľstvá štátnych lesov a majetkov.

Druhým organizačným stupňom v štruktúre štátnych lesov a statkov boli riaditeľstvá štátnych lesov a statkov. Na Slovensku to boli v r. 1921-1922 riaditeľstvá v Banskej Bystrici, Žarnovici, Liptovskom Hrádku, Solivare pri Prešove a vnútená správa riaditeľstva Oravského komposesorátu v Oravskom Podzámku.

Na Slovensku bolo niekdajšie cisárske Hospodárske riaditeľstvo v Holíči zrušené výnosom Min. zemedel'stva z 30.12.1921. Základinové majetky Častá a Pezinok boli pridelené k RŠLS Žarnovica, štátny majetok Víglaš a komposesorát v Oravskom Podzámku boli riadené priamo Ministerstvom zemedel'stva.

❖ Rezolúcia slovenských poslucháčov lesného inžinierstva v Brne

Ako je známe po odchode Vysokej školy banskej a lesníckej z Banskej Štiavnice do Maďarska v r. 1919, ostalo Slovensko bez vysokého lesníckeho školstva. Tento stav trval až do r. 1939, kedy v Bratislave pri Slovenskej vysokej škole technickej vznikol aj

Odbor lesníckeho a poľnohospodárskeho inžinierstva. Týchto dlhých 20 rokov na Slovensku bez lesníckeho vysokého školstva niesla ťažko lesnícka prevádzka, mladí záujemcovia o lesníctvo z gymnázií i samotní študenti lesníckeho štúdia zo Slovenska, ktorí študovali predovšetkým v Brne. Už v r. 1921 vzniklo v Brne na Vysokej škole zemedel'skej študentské hnutie, ktorého iniciátormi boli slovenskí študenti, ktorí sa vehementne dožadovali lesníckeho vysokého školstva aj na Slovensku. Z tejto príležitosti napísali rezolúciu, ktorú adresovali ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska. List bol administratívne posunutý do Expozitúry Ministerstva zemedel'stva v Bratislave. Jej prijímacia kancelária list opečiatkovala príjmom dňa 21.5.1921.

Znenie listu je nasledovné:

„Rezolúcia slovenských poslucháčov lesného Ing

Slovenskí poslucháči lesného inžinierstva uzniesli sa nasledovne:

Kultúrny a hospodársky záujem Slovenska núti nás k tomu, aby sme žiadali vysokú školu lesnícku, a preto predostierame túto žiadosť našim vedúcim kruhom. Žiadame riadne vybudovanie vysokej školy lesníckej na Slovensku, a to buď ako samostatnú vysokú školu, alebo ako odbor na budúcej slovenskej technike.

Odlíšny ráz a poloha slovenských lesov vyžaduje, aby práve na tomto podklade bolo budované, v čom nám najlepšie vyhovuje slov. vys. škola lesnícka.

Minulého roku (20./júla 1920), keď sa jednalo o riadnom vybudovaní vysokej školy lesníckej, predostreli sme našu žiadosť slovenským poslancom, ktorí nás odriekli tým, že jakmile Slovensko vykáže dostatočný počet stredoškolských absolventov, hneď budú žiadať, aby Slovensko dostalo vysokú školu technickú s odborom lesného inžinierstva.

Dnes, keď už vykazujeme dostatočný počet, tak stredoškolských absolventov, ako i vysokoškolských študentov, žiadame, aby naša žiadosť ešte minulého roku predostretá, bola v najkratšej dobe splnená.

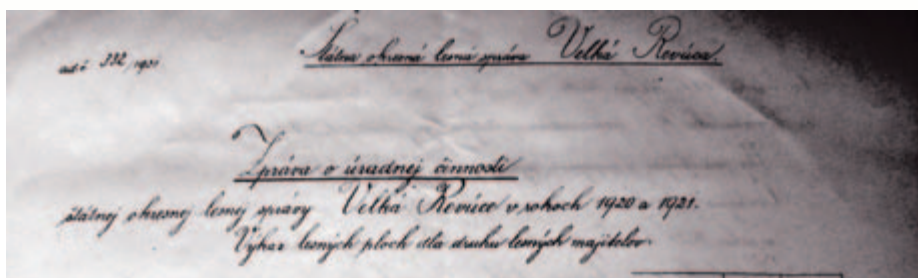
Obraciame sa na P. ministra s plnou mocou pre správu Slovenska, na všetkie politické strany slovenské, na slovenskú lesnícku a na celú slovenskú verejnosť, aby nás v tejto snahe čo najrozhodnejšie podporovali.“

Pod rezolúciou rozpoznávame 35 podpisov vysokoškolákov, budúcich špičkových slovenských lesníkov a niekoľko nečitateľných, čo však nič nemení na skutočnosti veľkého významu tejto študentskej iniciatívy.

Z čitateľných podpisov registrujeme budúce lesnícke osobnosti slovenského lesníctva:

Bodický Vladimír, Mikulaj Jozef, Král Imrich, Klučár Andrej, Lipka Ľudevít, Krajčovič Jozef, Uhljár Július, Švihra Ján, Miššuth Ján, Faragula Floriš, Majling Eduard, Štimmel Ján, Biringer Anton, Droba Ľudevít, Uhlárik Martin, Druska Peter, Braxatoris Ivan, Gašparík Anton, Fodor Koloman, Mojžiš Július, Peterech Vladimír, Jesenský Fero, Juhán Ondrej, Draho Viliam, Kállay Jozef, Krébes Július a ďalších osem nečitateľných podpisov.

Viliam Stockmann

Písaná hlavička – Štátna okresná lesná správa Veľká Revúca

Hrad Teplica

Zub času, ale najmä ľudská činnosť spôsobili, že z kedysi mocného hradu je dnes už len nepatrné torzo. Hrad Teplica je ďalšou hradnou zrúcaninou, ktorá sa nachádza na pozemkoch v správe štátneho podniku LESY SR.

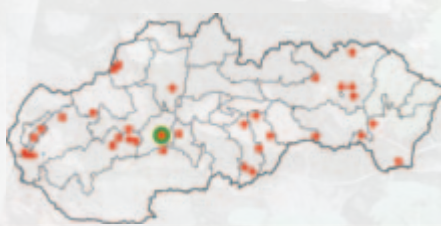
Poloha

Hrad Teplica nazývaný aj Sklenoteplický alebo Pustý hrad, sa nachádza na zalesnenom vrchole (629 m n. m.) v Štiavnických vrchoch asi 1,5 km západne od obce Sklené Teplice (okres Žiar nad Hronom). Priamo z obce vedie k hradu žltá značený turistický chodník, ktorý sa po necelom kilometri napája na zeleno značenú turistickú trasu.

História

Predpokladá sa, že hrad Teplica bol vybudovaný z dvoch dôvodov. V prvom rade mal chrániť a kontrolovať jednu z prístupových ciest do Banskej Štiavnice, ktorá sa už v druhej polovici 13. storočia stala významným centrom okolitej banskej oblasti. Zároveň mal hrad chrániť ťažobnú lokalitu vo svojej bezprostrednej blízkosti – na severnom svahu hradného vrchu.

Je pravdepodobné, že Sklenoteplický hrad vznikol už v priebehu 13. storočia na území, ktoré v tom čase patrilo ostrihómskému arcibiskupovi. Prvá písomná zmienka o hrade nazvanom Thoplicze pochádza až z 15. storočia. V polovici tohto storočia sa hrad dostal do rúk vojaka Jána Jiskru z Brandýsa. Po ich vyhnaní bol objekt hradu opravený a vrátený ostrihómskému arcibiskupovi Jánovi Vitézovi. Krátko potom počas bojov o uhorský trón bol Sklenoteplický hrad opäť poškodený a dlhší čas neopravený. Podľa záznamov v listinách ho už ako majetok kráľovnej Beatrix nákladne obnovili a vojensky

vybavili až v roku 1489. Postupne však strácal svoj predchádzajúci význam. V časoch tureckej hrozby plnil úlohu signálného stanovišťa. Začiatkom 17. storočia mal už len malú vojenskú hodnotu a postupne začal chátrať. V rokoch 1807-1811 obyvatelia Sklených Teplíc objekt hradu takmer úplne

rozobrali a materiál použili na stavbu miestneho kostola.

Súčasný stav

Hrad Teplica sa nachádza v Chránenej krajine Štiavnické vrchy. Jeho niekdajší areál sa v súčasnosti rozkladá na samostatnej parcele, ktorá je v katastri nehnuteľností vedená ako ostatná plocha so spôsobom využívania: pozemok, na ktorom sa nachádza zrúcanina. Vlastníkom parcely je štát a správcou LESY Slovenskej republiky, štátny podnik. V rámci podniku patrí pozemok s hradom do pôsobnosti Odštepného závodu Žarnovica.

Sklenoteplický hrad je na prvý pohľad len málo zreteľným torzom uprostred lesného porastu a jeho zvyšky doteraz neboli odborné preskúmané. Je preto možné, že v budúcnosti ešte vydá svoje netušené a prekvapivé tajomstvá.

Lucia Čekovská, LDM Zvolen

Použitá literatúra: Plaček, M.; Bóna, M. (2007): Encyklopédie slovenských hradů. Praha: Nakladatelství Libri.

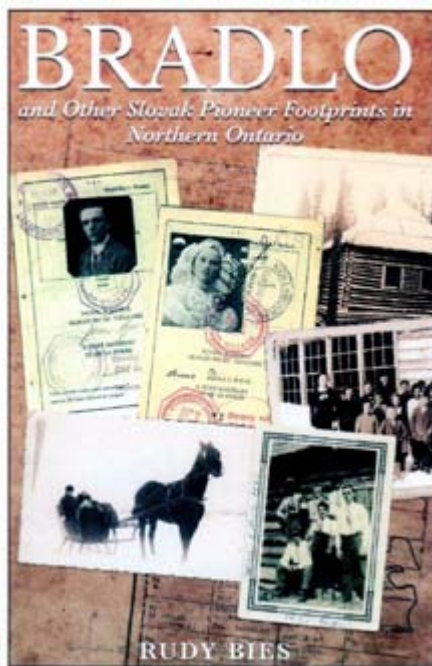

Živili ich kanadské lesy

Ročne mali vyklčovať tri akre lesa (čo je približne 120 árov), postaviť si drevený zrub a slniť ďalšie požiadavky. Až vtedy im kanadská vláda za symbolických niekoľko centov predala kúsok pôdy. Takto sa vzačalo osídľovanie severnej časti Ontária. Okrem Fínov a Slovákov sem prichádzali aj iné národnosti.

Mnohí Slováci sa dali zlákať vidinou lepšieho života. Nasadli na loď smerujúcu do Halifaxu, potom na vlak do Montreálu v provincii Quebec a odtiaľ vlakom, či povozmi do budúceho kanadského Bradla. Prví osadníci, ktorí sem prišli už v roku 1930, zažili nemilé prekvapenie pri pohľade na krajinu pripomínajúcu „sibírsku pustatinu“. Prišli do nehostinného podnebia i prostredia a financie na spätnú cestu už nemali. Slovákom nezostávalo nič iné, len sa pustiť do kľčovania lesov, postaviť obydlia, vykopať studne, pristavať hospodárske budovy. To všetko dalo základ dedine s názvom Bradlo. Tá tu fungovala svojbytným spôsobom takmer dvadsať rokov. Jej obyvatelia denne tvrdo pracovali. Hoci neboli rodení ani študovaní lesníci, živili ich predovšetkým kanadské lesy. Žili hlavne z predaja dreva. To vykupovala fabrika na výrobu papiera v meste Hearst, vzdialeného jedenásť kilometrov.

V čase najväčšieho rozkvetu mala dedina až 150 obyvateľov. Skutočne ťažký spôsob

života však spôsobil, že mladí ľudia odchádzali za prácou a štúdiom do okolitých miest. A tak Bradlo v päťdesiatych rokoch zaniklo. Dodnes sa však zachovali zvyšky drevených chalúp. Vznikajú tu i pamätne tabule a náhrobky pripomínajúce mená a osudy obyvateľov dnes už neexistujúceho kanadského Bradla.

Trvalá pamätná tabuľa Bradla bola v mestečku Heast osadená v roku 1997. Spomínalo sa na ňu aj o 15 rokov neskôr v rámci projektu Stopy slovensko-kanadských pionierov v severnom Ontáriu. Informácie a fotografie z tohto podujatia konajúceho sa 17.-19. augusta v roku 2012 zachytili aj miestne noviny Kanadský Slovák.

Joseph Kopčok
(foto: časopis Kanadský Slovák)

Posledná spoveď starého horára

Z horárovej knižnice sa do redakcie časopisu Lesník dostala zaujímavá zbierka 43 poľovníckych príbehov (poviedok) s názvom Spoveď starého horára. Jej autor Miron Cerula pochádza z malebnej dedinky Ruská Poruba. Rodný kraj mu učaroval rovnako ako poľovnícka kultúra. Ako sa sám vyznáva: „Naše Východné Karpaty sú tým najkrajším klenotom, aký mohla príroda vytvoriť. Tu som sa narodil, tu som prežil väčšiu časť svojej mladosti a o tom všetkom, čo som ja sám osobne, moji priatelia, ale i naši otcovia a dedovia prežili, píšem v tejto knihe. Sú to poviedky napísané podľa skutočných poľovníckych zážitkov citlivo spestrené podmanivou krásou karpatského prostredia“.

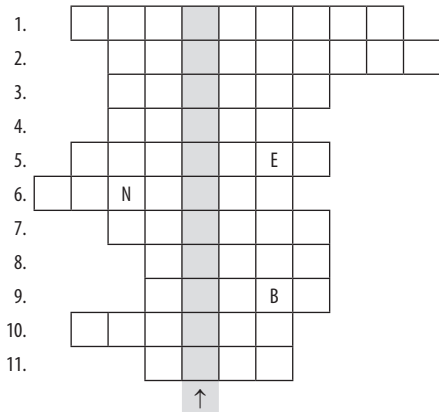

Na 223 stranách rozpovedá poľovnícke príbehy kresbami, ktorých hlavnými hrdinami sú ľudia, zvieratá, ale aj stromy. Každá poviedka je trefne ilustrovaná Radoslavom a Demetrom Cerulom. Niektoré texty a obrázky sú plné emócií, iné zážitkov, no všetky opisujú jedinečné okamihy, ktoré hlavným hrdinom môže závidieť ne jeden lesník, či poľovník. V príbehoch objavíte nielen popisy poľovníckej kultúry, zvyky, ale tiež všetko to, čo poľovníctvo v praxi obnáša. Však, kto kedy z vás videl tmavého, takmer čierneho sfarbeného srnca, alebo bol svedkom osudového súboja rysa a vlkov. Iste mnohí z vás majú jedinečné príbehy a zážitky, niektoré v mnohom podobné, iné úplne odlišné ako sú vyrozprávané v spomínanej knihe.

Táto kniha, ktorá uzrela svetlo sveta v roku 2003, iste nie je pre všetkých. Príbehy pochopí len človek, ktorý ma vybudovaný vzťah nielen k prírode, lesníctvu ale najmä k poľovníctvu.

Milí čitatelia,

prpravili sme si pre Vás sériu súťažných krížoviek. Správna odpoveď sa nachádza vo vyznačených kolónkach, ale písmená je potrebné správne usporiadať. Riešenie zasielajte poštou alebo na mailovú adresu redakcie časopisu Lesník a nezabudnite uviesť Vašu poštovú adresu. Každý mesiac troch výhercov knižnej ceny alebo spoločenskej hry O lese v lese.

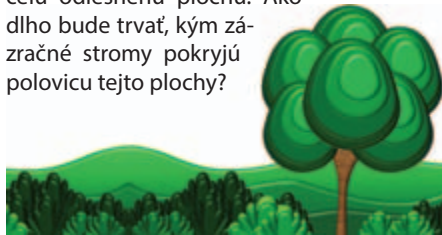

1. Prirodzená obnova lesa = prirodzené...
2. Zo semena vyklíči ...
3. Na označovanie dreva sa v lesníctve používa ...
4. Hlodavec, ktorý poškodzuje zmladenie.
5. Obydlie lesníka sa nazýva
6. Na približovanie dreva slúži ...
7. Pokrývka hlavy u lesníka
8. Voľne pohodnené parožia ...
9. Kopa dreva inak ...
10. Pílenie stromu je
11. Skratka Programu starostlivosti o les

Záhľadný les

V našom lese máme záhadné strom. Každý strom každým dňom zdvojnásobí svoj počet. Keď je prvý deň jeden strom, druhý deň budú dva. Trvá presne 10 dní, kým stromy pokryjú celú odlesnenú plochu. Ako dlho bude trvať, kým zázračné stromy pokryjú polovicu tejto plochy?

Zasmejte sa

60-tročný milionár sa oženil a robil veľkú svadobnú hostinu. Jeho priatelia žiarlia a pri chvíľke ticha sa ho jeden z nich spýta, ako sa mu podarilo uloviť takú peknú 23-ročnú krásku?

„Jednoducho,“ hovorí milionár, „klamal som o svojom veku.“

Priatelia sú naozaj prekvapení a opýtajú sa ho, koľko povedal.

„No,“ odpovedal: „Povedal som, že mám 87!“

Keď moja žena začne spievať, vždy chodím von pracovať do záhrady, nech naši susedia vidia, že nedochádza k domácejmu násilliu.

Slováci nie sú kaktus.

Potrebujú piť

	4	6			5	7	
			9				
	9			1			6
					9		
	3						
4			5	2			8
	8					7	
5	7		3			8	2
2						3	

RECEPTÁR

Plnená pečená hus

Príprava: 30 min **Úprava:** 120 min **Porcie:** 6
Suroviny: 1 ks celá hus, soľ, mleté čierne korenie

Plnka: 2 menšie cibule, 100 g oravská slanina, 1 hrst sušené marhule, 1 ks jablko, 2 PL maslo, 6 ks biele žemle (rožky), 250 ml plnotučné mlieko, 2 ks vajce, 1 hrst petržlenová vňať,

Postup: Hus umyjeme a dobre osušime. Nasolíme a okoreníme po celom povrchu a tiež zvnútra. Prepichnete ju vidlicou pod

krídlami, pre ľahšie vypekanie tuku. Pečivo nakrájame na kocky, vložíme do misky a prelejeme mliekom. Slaninku a cibuľu nakrájame na konci a oboje dáme speniť na panvicu s rozpáleným maslom. Stačí chvíľku, kým cibuľa nezosklovatí. Potom odstavíme. Z pečiva v dlaniach vyžmýkame čo najviac mlieka a vo väčšej miske ho spojíme ho s opraženou slaninou a cibuľou. Pridáme vajcia, nesekané marhule, nastrúhané jablčko a vňať. Osolíme a okoreníme. Hus naplníme plnkou a prebytočnú kožu pri chvoste natiahneme cez otvor a plnku uzavrieme pomocou špagle alebo niťou. Pečieme zhruba 120 minút pri teplote 180 °C (v závislosti od veľkosti husi). Podávame s domácou knedľou a dusenou kapustou alebo varenými zemiakmi.

Domáca karlovarská knedľa

Príprava: 15 min **Úprava:** 30 min **Porcie:** 2
Suroviny: 10 ks rožok, 4 ks vajce, 150 g hrubá múka, 400 ml mlieko, 1 balíček kypriaci prášok do pečiva, 125 g maslo, soľ, mleté muškátový oriešok, čerstvá pažitka, čerstvá petržlenová vňať

Postup: Roztopené maslo, mlieko, žĺtky a štipku soli dáme do misky a spolu premiešame. Pridáme štipku muškátového orieška, nasekanú pažitku a petržlenovú vňať. Nakoniec primiešame nakrájané rožky. Vaječné bielky vyšľaháme a pridáme ku pečivu. Následne primiešame aj hrubú múku. Všetko spolu poriadne premiešame. Zmes rozdělíme na 2 časti a z každej pomocou fólie vytvárame knedle. Dôkladne a pevne zviníme a fóliu na niekoľkých miestach jemne prepichnete vidličkou. Zabalené knedle vkladáme do vriacej vody a varíme približne 20 až 30 minút.

Dobru chuť!

Február	
1	P Tatiana Polročné prázdniny
2	S Erika, Erik Svetový deň mokradí
3	N Blažej Burza starožitností a gazdovské trhy – EXPO Center Trenčín
4	P Veronika Svetový deň boja proti rakovine
5	U Agáta
6	S Dorota Svetový deň bez mobilu
7	Š Vanda, Daria
8	P Zoja Deň pre bezpečnejší internet
9	S Zdenko Dieťa a rodina – Incheba Bratislava – 6. veľtrh služieb a produktov pre dieťa a rodinu Interbeauty – Incheba Bratislava – 34. medzinárodný veľtrh kozmetiky
10	N Gabriela Svetový deň manželstva Dieťa a rodina – Incheba Bratislava – 6. veľtrh služieb a produktov pre dieťa a rodinu Interbeauty – Incheba Bratislava – 34. medzinárodný veľtrh kozmetiky Medzinárodná výstava psov – Agrokomplex Nitra
11	P Dezider Svetový deň manželstva Medzinárodná výstava psov – Agrokomplex Nitra
12	U Perla
13	S Arpád
14	Š Valentín Deň zalúbených
15	P Pravoslav Deň osamelých
16	S Ida, Liana Kamenár 2018 – Expo Center Trenčín – 15. ročník výstavy kameňopriemyslu a geológie
17	N Miloslava Kamenár 2018 – Expo Center Trenčín – 15. ročník výstavy kameňopriemyslu a geológie
18	P Jaromír Jarné prázdniny KE, PO
19	U Vlasta Jarné prázdniny KE, PO
20	S Lívia Jarné prázdniny KE, PO Svetový deň sociálnej spravodlivosti
21	Š Eleónora Jarné prázdniny KE, PO Medzinárodný deň materského jazyka Medzinárodný deň turistických sprievodcov
22	P Etela Jarné prázdniny KE, PO Medzinárodný deň skautiek
23	S Roman, Romana Rybárstvo, poľovníctvo a včelárstvo 2018 – Agrokomplex Nitra
24	N Matej Rybárstvo, poľovníctvo a včelárstvo 2018 – Agrokomplex Nitra
25	P Frederik, Frederika Jarné prázdniny BA, NR, TT Rybárstvo, poľovníctvo a včelárstvo 2018 – Agrokomplex Nitra
26	U Viktor Jarné prázdniny BA, NR, TT
27	S Alexander Jarné prázdniny BA, NR, TT
28	Š Zlatica Jarné prázdniny BA, NR, TT

Erby s nádychom lesa

Erb mesta Lipany (okres Sabinov)

Erb mesta Nová Dubnica (okres Ilava)

Erb mesta Tvrdošín (okresné mesto)

Erb mestskej časti Petržalka (mesto Bratislava)

Erb obce Brezany (okres Žilina)

Erb obce Krasno (okres Partizánske)

Erb obce Podhorod (okres Sobrance)

Január 2019

Životné jubileá

50 rokov

Pavol Toma, vedúci LO, LS Skýcov – OZ Topoľčianky

60 rokov

Ján Palkovič, vedúci LO, LS Antol – OZ Levice

Ing. Anika Bodnárová, referent správy lesných pozemkov a reprivatizácie – OZ Kriváň

Ing. Mária Géciová, referent pre plán, štatistiku a controlling – OZ Košice

Vladimír Basara, vedúci LO, LS Turcovce – OZ Vranov nad Topľou

Pracovné jubileá

25 rokov

Vladimír Jankulík, vedúci LO, LS Paráč – OZ Námestovo

Starobný dôchodok

Alena Némethová, sekretárka – OZ Žilina

Predčasný starobný dôchodok

Ivan Černek, vedúci LO, LS Holíč – OZ Šaštín

Jana Lásková

Zasmejte sa

Traja zamestnanci veľkej firmy sa rozprávajú, čo urobia s vianočnými odmenami.

Prvý vraví:

– Pracujem pre divíziu v Nemecku, z vianočných odmen si kúpim auto a za zvyšok pôjdem na dovolenku.

Druhý vraví:

– Pracujem pre divíziu vo Švajčiarsku, za vianočné odmeny si nechám vybudovať bazén a za zvyšok pôjdem na cestu okolo sveta.

Tretí vraví:

– Pracujem pre divíziu na Slovensku a za vianočné odmeny si kúpim pulóver.

Ostatní sa prekvapene pýtajú:

– A čo zvyšok?

Tretí vraví:

– Zvyšok mi doložia rodičia.

Prijatá SMS:

Ahoj Feri. Jeden môj dobrý kamarát má dva lístky na finále ligy majstrov do Milana, ale v sobotu sa žení. Keď kupoval lístky, ešte nemali stanovený termín svadby. Tak sa ťa chcem opýtať, či nepoznáš niekoho, kto by sa chcel tuto sobotu narýchlo oženiť.

Drevo mnohých tvárí

Precízne vyrezávané drevené plastiky človeka a prírody sú súčasťou neuveriteľných drevených diel. Až pol roka trvá autorovi vytvoriť takéto trojrozmerné mandaly.

„Vášeň pre prírodu ma inšpirovala k vytvoreniu súborného diela „Záležitost' času“. Práve ním sa snažím divákovi priblížiť vzájomnú dôležitosť jednotlivých častí prírody. To odhalí každý už pri prvom pohľade na moje diela. Prepojenosť je najdôležitejším prvkom nielen mojej tvorby, ale tiež fungovania sveta a vesmíru, ktoré ma inšpirujú. Zároveň mnou stvárnené prepojenia sú v mnohom podobné tým, ktoré vznikajú v mozgu človeka v procese učenia sa a poznávania sveta. Konkrétne okamih sa snažím zachytiť v dreve alebo v bronz. Vybraný materiál symbolicky stváraňuje symbiotický vzťah ľudstva s prírodou,“ prezrádza Paul Baliker.

Mandaly stváraňujú druhy, ktoré osídlili vodu, zem a vzduch. Zoznam vyobrazených zvierat je naozaj pestrý. Zahŕňa všetko od sovy a papagája až po opicu, korytnačku, žirafu, hlavonožce, ryby či nosorožce. V prípade diela „Záležitosti času“ je vyrezávaná drevená konštrukcia doplnená ľudskou prítomnosťou. Dlhá vyťahnutá ruka, ktorá drží svet na dlani stváraňuje nielen silu človeka, ale zároveň upozorňuje na zodpo-

vednosť, ktorú máme voči všetkému živému na planéte Zem.

Paul sa venuje rezbárstvu už 35 rokov. Ďalšou z jeho najznámejších sôch je napríklad „Príbeh rýb“. Drevorezby nesúce rukopis tohto umelca sa nachádzajú v mnohých verejných a firemných zbierkach. Vo väčšine z nich je ústrednou postavou človek, ale nájdu sa aj také, kde je pozornosť upriamená na iné druhy. Tak sa napríklad v hlavnej úlohe v „Príbehu rýb“ ocitol hlavonožec. -as-

